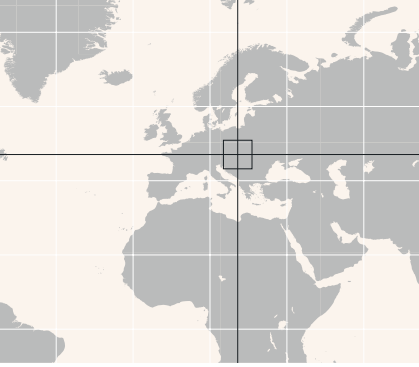

TE PUNANGA TIAKI

AKAKITEANGA I TE PATIREIA O IEHOVA

TUTU I TE KAPI MUA: HUNGARY

Te mataora nei teia nga tuaine i te tutu aere i te ppongī mamaiaata vaitata i te Danube River i Budapest, Hungary. I ko i te Vigadó Square kua aravei raua i tetai vaine tei mataora i te akarongo ki ta raua karere Patireia

PAPURITIA
22,582

PAINIA
1,980

APII PIPIRIA
12,163

PAPAANGA TUMU MANAKO

3 EPETOMA O TEPETEMA 26–OKOTOPA 2
Te Akamataanga e te Akakoroanga
o te Oraanga Akaipoipo

9 EPETOMA O OKOTOPA 3-9
Kia Autu te Oraanga
Akaipoipo Kerititiano

I te atikara mua, ka apii tatou akapeea te oraanga akaipoipo te akamataanga. Ka uriuri tatou i te au aratakianga no te oraanga akaipoipo i raro ake i te Ture a Mose e te turanga ta lesu i akanoo no te oraanga akaipoipo Kerititiano. Ka uriuri te rua o te atikara i ta te Tuatua Tapu e karanga ra no te turanga o te tane e te vaine.

15 EPETOMA O OKOTOPA 10-16
Te Kite ra Ainei Koe te Anoano
Kia Tere ki Mua i te Pae Vaerua?

21 EPETOMA O OKOTOPA 17-23
Te Kite ra Ainei Koe te Anoano
Kia Tereni i Tetai Ke?

Te mataora nei tatou i te kite e maata ua atura te tangata tei āriki i te nuti meitaki. E maata te ka raveia i roto i te angaanga tutu aere. Ka uriuri teia nga atikara i te au tauī anga ta tatou ka rave kia tere ki mua i te pae vaerua e kia tavini meitaki ia Iehova. Ka uriuri katoa te reira akapeea tatou me tereni i tetai ke, koia ta tatou aronga apii Pipiria.

27 TUA ORAANGA
Akapeea Au i Mataora ei i te Oronga

32 AU UIANGA A TE ARONGA TATAU

Kare teia makatini e oko.
I orongaia mai ei tuanga
no tetai angaanga apii
Pipiria i te ao katoa,
turuia e te tauturu
oronga ua.

Me oronga i te tauturu,
aere ki te www.jw.org.

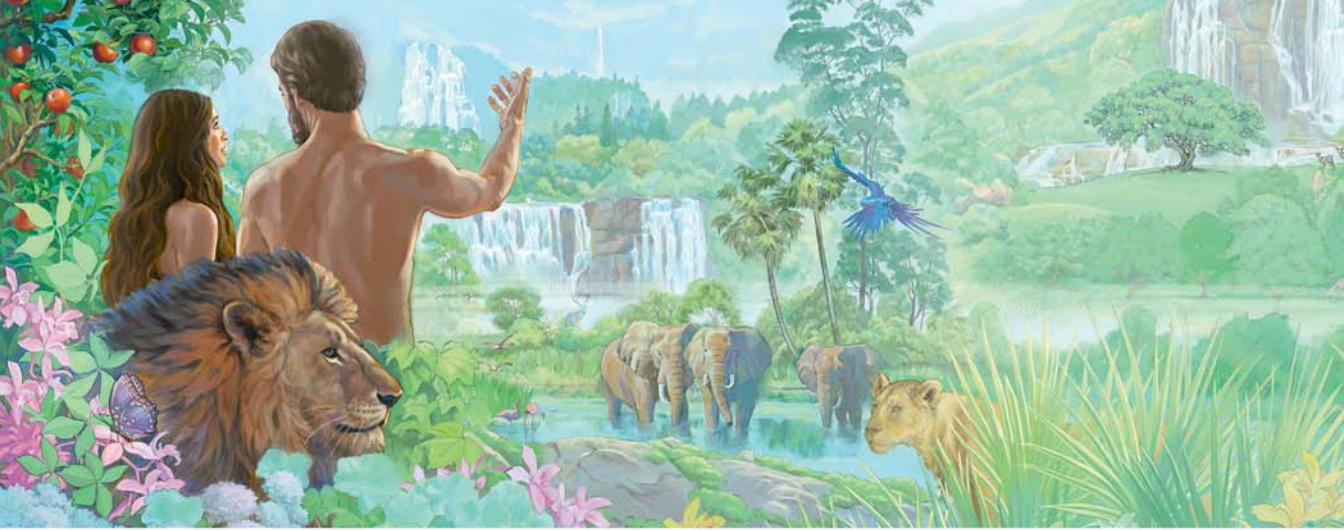
TE PUNANGA TIAKI
ĀKAKITEANGA I TE PATIREIA O IEHOVA

Me kare i akakiteia atu, no roto mai te au taikuanga Tuatua Tapu i te *Bibilia Tapu Ra*, urianga 1888. Me kua tataia te *NW* i muri ake i tetai taikuanga, te akaari maira te reira e no roto mai ia i te urianga reo Papaa o te *New World Translation of the Holy Scriptures*.

The Watchtower (ISSN 0043-1087) Issue 12 August 2016 is published monthly with an additional issue published in January, March, May, July, September, and November by Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc.; L. Weaver, Jr., President; G. F. Simonis, Secretary-Treasurer; 1000 Red Mills Road, Wallkill, NY 12589-3299, and in Australia by Watchtower Bible and Tract Society of Australia, 12-14 Zouch Road, Denham Court, NSW 2565. Periodicals Postage Paid at Brooklyn, NY, and at additional mailing offices. **POSTMASTER:** Send address changes to Watchtower, 1000 Red Mills Road, Wallkill, NY 12589-3299. © 2016 Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania. Printed in Australia.

August 2016

Vol. 137, No. 12 RAROTONGAN (ISSN 1170-3288)

Te Akamataanga e te Akakoroanga o te Oraanga Akaipoipo

“Kua tuatua iora te Atua ra ko Iehova, Kare iā e meitaki kia noo ua te tangata koia anake ra; e anga au i tetai tauturu tau nona.”—GENESE 2:18.

E MEA matau ua no te tangata kia akaipoipo. Inara akapeea te oraanga akaipoipo i akamata ai, e eaa tona akakoroanga? Me kite tatou i te pauanga ka tauturu kia akatupu i te manako tau no te oraanga akaipoipo e tona au akameitakianga. Kua anga te Atua i te tangata mua ko Adamu e kua pati iaia kia tapa i te ingoa o te au manu. Kua kite a Adamu e tokorua to te au manu pouroa, “kare roa ra o Adamu tauturu tau i kitea.” Kua tamoe tinainai te Atua ia Adamu e kua rave aia i tona ivi kaokao e kua anga iora i te vaine. Kua arataki a Iehova i te vaine kia Adamu, e kua riro ei vaine nana. **(E tataua ia Genese 2:20-24.)** Ta tatou i kite mai, e apinga aroa te oraanga akaipoipo mei ko mai ia Iehova.

² I muri roa mai, kua akakite akaou a Iesu i ta Iehova i tuatua i roto i te aua i Edene: “E akaruke ei te tangata i tona metua tane e tona metua vaine, ka piri atu ei ki tana vaine; e ka riro oki raua ei kopapa okotai.” (Mataio 19:4, 5) No te mea kua rave te Atua i te ivi kaokao o Adamu kia anga i te vaine,

1, 2. (a) Akapeea te oraanga akaipoipo te akamataanga? (e) Eaa ta te nga tokorua mua i kite no runga i te oraanga akaipoipo? (Akara i te tutu mua.)

AU IMENE: 36, 11

AKAPEEA KOE ME PAU?

No teaa ra i karangaia ai e apinga aroa te oraanga akaipoipo no ko mai i te Atua?

Akapeea koe me akataka i te tuatua enua o te oraanga akaipoipo mei te tuatua ia Adamu kia Iesu?

Eaa te ka tauturu i tetai Kerititiano kia iki me ka akaipoipo aia?

e mea papu kua kite te nga tokorua e ka tau raua kia noo kapiti. Kare rava a Iehova i inangaro i te tane e te vaine kia tatara me kore kia tere atu i te okotai tokorua.

E TUANGA TO TE ORAANGA AKAIPOIPO I ROTO I TO IEHOVA AKAKOROANGA

³ Kua mareka tikai a Adamu i tana vaine, e kua kapiki i tona ingoa ko Eva. E tauturu tau aia nona. Ka mataora a Adamu raua ko Eva ei tane e te vaine. (Genese 2:18) Tetai akakoroanga puapinga no te akaipoipo kia akaki i te enua. (Genese 1:28) Ka inangaro

---

E puapinga ai te oraanga akaipoipo ka anoanoia te tane e te vaine kia akarongo kia Iehova e kia āriki i te au apainga no ta ratou e rave ra

---

te tamariki tamaroa e te tamaine i to ratou au metua inara i muri mai ka akaruke ratou kia akaipoipo e ka akamata i to ratou uo-rai ngutuare tangata. Ka akaki te tangata i te enua e ka akariro i te reira ei parataito.

⁴ Kua takinoia te akaipoipo mua i te akarongo kore anga a Adamu raua ko Eva kia Iehova. “Ko taua ovi taito ra” ko Satani te Tiaporo, kua akavare ia Eva e kua akakite kiaia me kai aia mei “te rakau e kite ei i te meitaki e te kino,” ka rauka iaia te kite maata. Karanga a Satani me ka kai aia i te

---

3. Eaa tetai akakoroanga puapinga no te akaipoipo?

4. Eaa tei tupu ki te akaipoipo mua?

ua rakau ka rauka iaia kia iki eaa te mea meitaki e eaa te mea kino. Kare a Eva i akangateitei ana ia Adamu ei upoko no te ngutuare i tana kai anga i te ua rakau ma te kore e tuatua na mua ki tana tane. E kua akarongo kore a Adamu ki te Atua na te āriki anga i te ua rakau mei tana vaine. —Apokalupo 12:9; Genese 2:9, 16, 17; 3:1-6.

⁵ I te uiuianga a Iehova kia raua, kua akaapa a Adamu i tana vaine. Karanga aia: “Na te vaine taau i o mai ei tokorua noku ra, i oronga mai i to taua rakau kiaku ra, kai iora au.” E oti, kua akaapa a Eva i te ovi no te akavare iaia. (Genese 3:12, 13) Kua oronga a Adamu raua ko Eva i te au kotoeanga kino tikai no to raua tu akarongo kore, e kua akava a Iehova i teia nga tangata meameaau. Ae, e akamatakiteanga teia kia tatou! E puapinga ai te oraanga akaipoipo ka anoanoia te tane e te vaine kia akarongo kia Iehova e kia āriki i te au apainga no ta ratou e rave ra.

⁶ Noatu ta Satani i rave i Edene, kua akapapu a Iehova e manakonakoanga to te tangata i te tuatau ki mua. Ka kitea teia manakonakoanga i roto i te totou mua o te Pipiria. **(E tataua ia Genese 3:15.)** Te akakite maira teia totou e ka takoreia a Satani e te “uanga” a “te vaine.” E pirianga vaitata to te au vaerua tuatua tika i te rangi ki te Atua. Kua riro ratou mei tetai vaine rai kia Iehova. Ka tonono mai aia i tetai mei roto i taua pupu vaerua ei “akaparuparu” e te takore i te Tiaporo. Na roto i te uanga, ka rauka i te au tangata tiratiratu kia rekareka i te au mea ta te nga tokorua mua i ngere.

---

5. Eaa ta tatou ka apii mai mei ta Adamu raua ko Eva ariu atu anga kia Iehova?

6. Akapeea koe me akamārama ia Genese 3:15?

Ka orongaia te tikaanga ki te au tangata tiratiratu kia noo i te enua nei e tuatau ua atu mei ta Iehova i akakoro.—Ioane 3:16.

⁷ Kua riro te meameaau o Adamu raua ko Eva ei takino i to raua oraanga akaipoipo e te au oraanga akaipoipo i muri mai. Ei akaraanga, ka mamae a Eva e tana uanga tamaine me anau tamariki mai. Ka anoano maata te vaine i ta ratou tane, e ka taomi te au tane i ta ratou vaine, e i tetai taime ka takinokino ia ratou mei ta tatou e kite ra i teia tuatau. (Genese 3:16) Te tapapa ra a Iehova i te au tane kia riro ei upoko aroa no te ngutuare, e te au vaine kia kauraro i ta ratou tane. (Ephesia 5:33) Me angaanga kapiti te au tokorua Kerititiano, e maata te au manamanata ka akakoreia.

TE ORAANGA AKAIPOIPO MEI TE TUATAU O ADAMU KI TE VAIPUKE

⁸ I mua ake ka mate ei a Adamu raua ko Eva, e tamariki tamaroa e te tamaine ta raua. (Genese 5:4) Ta raua tama mua ko Kaina, kua akaipoipo i tetai vaine i roto i te kopu tangata. Ko te uanga a Kaina ko Lameka te tangata mua tei taikuia i roto i te Pipiria e rua ana vaine. (Genese 4:17, 19) Mei te tuatau o Adamu kia Noa, e iti ua te au tangata tei akamori ia Iehova. Tetai pae i teia aronga tiratiratu ko Abela, Enoka, Noa e tona ngutuare tangata. I te tuatau ia Noa karanga te Pipiria: “Kua akara akera te tamariki a te Atua ra i te au tamaine a te tangata nei, e te purotu ra;

7. (a) Eaa tei tupu ki te au oraanga akaipoipo no te meameaau o Adamu raua ko Eva? (e) Eaa ta te Pipiria e umuuru maira i te au tane e te vaine?

8. Eaa te tuatua enua o te oraanga akaipoipo mei te tuatau o Adamu ki te Vaipuke?

kua rave iora ratou i ta ratou i anoano ra, ei vaine.” Inara kare teia i te mea natura e na te vaine a teia au angera i anau mai ei te tamariki e kua riro mai ei Toa Uritumu kino tikai. I taua tuatau ra, “e kino maata to te tangata i te enua nei,” e “kua kino anake te au manako katoa, e te akakoranga katoa o to ratou ngakau i te au rā katoa ra.”—Genese 6:1-5.

⁹ Akakite a Iehova e ka apai mai aia i tetai vaipuke maata ki runga i te enua ei takore takiri i te aronga kino. Ko ‘Noa te tangata ako i te tuatua-tika,’ kua akamatakite aia i te tangata no teia Vaipuke. (2 Petero 2:5) Inara kare ratou i akarongo kia Noa no te mea kua matau ua ratou i te rave i ta ratou angaanga noa ua nei, kapiti mai te akaipoipo. Kua akaaite a Iesu i to Noa tuatau ki teia tuatau. **(E tataua ia Mataio 24:37-39.)** I teia rā, kare te maata anga o te tangata e akarongo ki ta tatou karere no te nuti meitaki o te Patireia o te Atua. Te tutu aere nei tatou i teia karere i mua ake ka takoreia ai teia ao kino. Eaa te apianga ta tatou ka mou mai mei te tuatau o te Vaipuke? Auraka tatou e akariro i te au apinga mei te akaipoipo e te anau tamariki ei mea pua-pinga maata kia tatou e ka ngaropoina e te waitata maira te rā o Iehova.

TE ORAANGA AKAIPOIPO MEI TE VAIPUKE KI TE TUATAU O IESU

¹⁰ E vaine tatakai tai ta Noa e tana tamariki tamaroa e toru. Inara i muri ake i te

9. Eaa ta Iehova i rave ki te aronga kino i to Noa tuatau, e eaa te apianga no tatou mei tei tupu i tera tuatau?

10. (a) I te au peu e manganui, eaa te au ravenga ainga tei riro ei mea matauia? (e) Akapeea a Aberahama raua ko Sara te akanoo anga i te akaraanga meitaki i roto i to raua oraanga akaipoipo?

Vaipuke, e manganui te au tane e tere atu i te vaine okotai. I te au peu e manganui, e mea noa ua te ainga tau kore e kua riro ei tuanga no te au peu akonoanga. Te neke anga a Aberahama raua ko Sara ki Kanaana, kua koropiniia raua e te aronga ainga tau kore kare e akangateitei i te oraanga akaipoipo. Kua takore a Iehova i te nga oire o Sodoma e Gomora no te mea e aronga ainga tau kore ratou. E tuke a Aberahama ki taua aronga ra. E upoko meitaki aia no te ngutuare, e kua akanoo a Sara i te akaraanga meitaki ei vaine kauraro i tana tane. **(E tataua ia 1 Petero 3:3-6.)** Kua akapapu a Aberahama e ka akaipoipo tana tamaiti ko Isaaka i tetai vaine tei akamori ia Iehova. E kua pera katoa a Isaaka i tana tamaiti ko Iakoba, e kua riro tana tamariki tamaroa ei tupuna no te 12 kopu o Iseraela.

¹¹ I muri mai kua akatupu a Iehova i tetai kororomotu ki te ngati Iseraela. Kua oronga aia i te Ture a Mose kia ratou, tei paruru i te au tane e te au vaine i roto i ta ratou akamorianga ia Iehova. Ei akaraanga, te vaira te au ture no te akaipoipoanga, kapiti mai te peu e maata te vaine, e kare te ngati Iseraela i akatikaia kia akaipoipo i te aronga akamori pikikaa. **(E tataua ia Deuteronomi 7:3, 4.)** Me tupu te au manamanata kino pakari i roto i te oraanga akaipoipo, ka riro te aronga pakari ei tauturu. Te vai katoa ra te ture no te akaturi, te vareae, e te tarotokaka. Kua akatikaia te tatara, inara kua paruru te ture i te nga tokorua. Ei akaraanga, ka akatikaia tetai tane kia akaruke i tana

---

11. Akapeea te Ture a Mose te paruru anga i te ngati Iseraela?

vaine no “tetai kino.” (Deuteronomi 24:1) Kare te Pipiria e akamarama eaa “tetai kino,” inara kare te tane e akatikaia kia akariro i te au tarevake rikiriki ei tumu anga no te akaruke i tana vaine.—Levitiku 19:18.

AURAKA E PIKIKAA I TOOU TOKORUA

¹² I te tuatau o te peroveta ko Malaki, kua kimi kotoeanga te au tane ngati Iuda kia akaruke i ta ratou vaine. Kua akaruke teia au tane i ta ratou vaine akaipoipo no te au vaine mapu me kore te au vaine kare e tavini ana ia Iehova. I to Iesu tuatau, te akaruke ra rai te au tane ngati Iuda i ta ratou vaine “i te au apa katoa nei.” (Mataiao 19:3) Kua rikarika te Atua ko Iehova i teia au tatara anga tau kore. —**E tataua ia Malaki 2:13-16.**

¹³ I teia rā, kare te pikikaa i roto i te oraanga akaipoipo e ārikiia e te iti tangata o Iehova, e kare te reira i te mea matauia. Inara akamanako ana e kua akaturi tetai tangata tei papetitoia e kua tatara e rauka ai i te akaipoipo i tetai ke. Me kare tera tangata e tataraara, ka akaateaia aia ki vao i te putuputuanga kia vai mā e te tapu. (1 Korinetia 5:11-13) Ka anoanoia aia kia “tuku mai na i te akonoanga tau i te tataraara” i mua ake ka āriki akaouia ki roto i te putuputuanga. (Luka 3:8; 2 Korinetia 2:5-10) Kare e tuatau akatakaia no tera tangata kia akaoki akaouia mai. Te tika, penei ka anoanoia tetai mataiti me kore e tere atu kia akapapu e kua tataraara tikai te tangata ara e kia āriki aka-

---

12, 13. (a) Akapeea tetai au tane te akono anga i ta ratou vaine i to Malaki tuatau? (e) I teia rā, me oro tetai kua papetitoia ma te tokorua o tetai ke, eaa te ka tupu?

ouia ki roto i te putuputuanga. Noatu te reira, “ka tu katoatoa tatou ki mua i te akavaanga a te Mesia ra.”—Roma 14:10-12; akara *The Watchtower*, Noema 15, 1979, kapi 31-32.

TE ORAANGA AKAIPOIPO O TE AU KERITITIANO

¹⁴ Tei raro te ngati Iseraela i te Ture a Mose no tetai 1,500 tuma mataiti. Kua tauturu maata teia Ture i te iti tangata o te Atua. Ei akaraanga, kua oronga te reira i te au kaveinga ki te tangata ei akatikatika i te au manamanata ngutuare e kua arataki ia ratou ki te Mesia. (Galatia 3:23, 24) I te mate anga a Iesu, kua ope te Ture e kua akatupu te Atua i tetai akanoonoanga ou. (Ebera 8:6) Inara, tetai au mea tei akatikaia e te Ture a Mose kare e akatika akaouia no te au Kerititiano.

¹⁵ I tetai rā kua ui te au Pharisea kia Iesu no te oraanga akaipoipo. Kua pau atu a Iesu e kua akatika te Atua i te ngati Iseraela kia tatara i raro ake i te Ture a Mose noatu e kare ko teia tana i inangaro mei te akamataanga. (Mataio 19:6-8) Kua akari mai ta Iesu pauanga e ko te turanga mua a te Atua no te oraanga akaipoipo, ko te turanga ia no te au Kerititiano. (1 Timoteo 3:2, 12) Ei “kopapa okotai,” kua angaia te au tokorua akaipoipo kia noo kapiti. Ka riro to raua aroa no te Atua e to raua inangaro i tetai e tetai ei taokotai ia raua. Te au tokorua akaipoipo tei tatara me kare e ainga tau kore i raveia kare ratou e tika kia akaipoipo akaou. (Mataio

19:9) Penei ka iki tetai i te akakore i te ara a tona tokorua tei rave i te ainga tau kore e kua tataraara. Ko teia tei tupu ki te peroveta ko Hosea i te akakoreanga i te ara a tana vaine akaturi ko Gomera, e i te akakore anga a Iehova i te ara a te ngati Iseraela. (Hosea 3:1-5) Kapiti mai, me kua kite tetai e kua rave tona tokorua i te ainga tau kore e ka rave ua atu i te pirianga ainga ki te tokorua tei apa, tera te aiteanga kua akakore aia i te ara a tona tokorua. Kare e tumu anga Tuatua Tapu no te tatara.

¹⁶ Karanga a Iesu e ko te ainga tau kore te tumu anake no te au Kerititiano mou kia tatara. I reira kua taiku aia “ko te aronga ra i orongaia atu *te tika* ia ratou” i te noo i te oraanga takaua. Karanga a Iesu: “Ko te tika iaia kia āriki *i teiane* tua-tua, nona ia.” (Mataio 19:10-12) E mangau tei iki kia kore e akaipoipo no te mea ka inangaro ratou i te tavini ia Iehova ma te kore e tamanata anga, e ka tau ratou kia akameitakiiia no ta ratou iki-anga!

¹⁷ Eaa te ka tauturu i tetai tangata kia iki me ka noo takaua e me ka akaipoipo? Ka anoanoia aia kia iki me ka rauka iaia i te akono i te turanga takaua. Kua akakite mai te apotetoro ko Paulo i te oraanga takaua. Inara kua karanga katoa aia: “Mari ra ei akakore i te kanga, ei vaine mou ta te tane, e ei tane mou ta te vaine.” Karanga katoa a Paulo: “Kia kore ra e tika ia ratou ra, ka akaipoipo ratou: e mea meitaki te akaipoipo i te ka ua.” No reira penei ka iki

14. Eaa te akakoroanga maata no te Ture?

15. (a) I roto i te putuputuanga Kerititiano, eaa te turanga no te oraanga akaipoipo? (e) Eaa te au mea ka akamanako tetai Kerititiano me tatara?

16. Eaa ta Iesu i tuatua no te turanga takaua?

17. Eaa te ka tauturu i tetai Kerititiano kia iki me ka akaipoipo aia?

tetai kia akaipoipo no te mea ka tauturu teia iaia kia kore e tuku ua atu i te anoano no te ainga kia taki iaia ki te peu amirimiri i te au mero ainga me kore te ainga tau kore. Inara, ka anoanoia te aronga takaua kia akamanako me kua pakari ratou no te akaipoipo. Karanga a Paulo: “Te manako ra tetai tangata e te apa ra tana tuatua i tana tamaine paretenia, kia pakari aia, e e akaipoipo e tika’i, ka rave aia i tona anoano, kare aia e ara; ka akaipoipo ia.” (1 Korinetia 7:2, 9, 36; 1 Timoteo 4:1-3) Kare e tau kia akamaroiroia tetai kia akaipoipo no te mea e anoano maata tona no te ainga tei matauia e te au mapu. Penei kare aia i pakari ake no te au apainga o te oraanga akaipoipo.

¹⁸ Ka akamata te oraanga akaipoipo Ke-

18, 19. (a) Akapeea tetai oraanga akaipoipo Kerititiano te akamataanga? (e) Eaa ta te atikara ka aru mai ka uriuri?

rititiano o tetai tane e te vaine papetitoia tei inangaro ia Iehova ma te ngakau katoa. Ka tau katoa raua kia inangaro maata i tetai e tetai e te akapou i to raua oraanga ei tokorua. Ka akameitaki a Iehova ia raua no te mea kua akarongo raua ki te ako kia akaipoipo “kia tau i te Atu.” (1 Korinetia 7:39) E ka puapinga to raua oraanga akaipoipo me akarongo ua atu ki te ako a te Pipiria.

¹⁹ I teia rā, te noo nei tatou “i taua tuatua openga ra,” e kare te maata anga i rauka te au tu tei anoanoia no tetai oraanga akaipoipo puapinga. (2 Timoteo 3:1-5) I te atikara ka aru mai, ka uriuri tatou i te au kaveinga Pipiria te ka tauturu i te au Kerititiano kia puapinga e kia mataora te oraanga akaipoipo noatu te au manamana. Ka tauturu teia ia ratou kia aere ua atu rai na te ara ki te ora mutu kore. —Mataio 7:13, 14.

TETAI AU TUATUA I URIURIIA

Ka aru tetai **tane aroa** i te tu o Iesu Karaiti. Ka akaari aia i te tu takinga meitaki e te tau, kare i te tu kino. Ka akangateitei aia i tana vaine, te takinga meitaki, e te aroa ua. Kua oronga a Iehova i te apainga ki te tane ei **upoko no te ngutuare tangata**. Nana e akono i te anoano o te ngutuare, ei akaraanga, te kai, te kakau, e te ngai nooanga. Ka arataki katoa aia i ta ratou akamorianga e ka rave i te au ikianga

Ka akangateitei tetai **vaine kauraro** i te mana o te Atua na te angaanga kapiti ki tana tane. Ka akakite aia i tona au manako, inara me rave aia i te reira, ka akangateitei aia i te tuanga ta Iehova i oronga ki tana tane. Noatu e kare aia e reka ana i tetai au ikianga a tana tane, ka puareinga ua aia i te turu i te reira me kare te auture a te Atua i patoia

Kia Autu te Oraanga Akaipoipo Kerititiano

“E aroa ra te tangata katoa i tana uorai vaine mei te aroa iaia uorai; e te vaine oki e kauraro aia i tana tane.”—EPHESIA 5:33.

ME KITE te tane akaipoipo i tana vaine purotu no te taime mua i to raua rā akaipoipo, e ākā rekareka tikai to raua. I to raua aere kapiti anga, kua tupu maata to raua inangaro i tetai e tetai e kua inangaro i te akaipoipo e kua papau raua kia vai tiratiratu. I muri ake i to raua akaipoipoanga, kia akamata to raua oraanga akaipoipo, ka anoanoia raua kia rave i te au tau anga kia vai taokotai. Ko Iehova Tei anga i te oraanga akaipoipo, te inangaro ra aia i te au tokorua kia mataora te oraanga akaipoipo e kia autu, no reira kua oronga aia i te akoanga pakari i roto i tana Tuatua, te Pipiria. (Maseli 18:22) Noatu ra, te akakite maira te Pipiria kia tatou e ka tupu te manamanata “e pekapeka ra to te reira i te kopapa nei” no te aronga apa ua tei akaipoipo. (1 Korinetia 7:28) Akapeea te au tokorua me akaiti i te au manamanata? E akapeea te au Kerititiano te akariro anga i te oraanga akaipoipo kia autu?

1. Noatu e ka mataora te oraanga akaipoipo i te akamataanga, eaa ta te aronga akaipoipo ka tapapa atu? (Akara i te tutu mua.)

AU IMENE: 36, 3

AKAPEEA KOE ME PAU?

Eaa te au apainga ta te Atua i oronga ki te au tane e te au vaine?

No teaa ra te aroa e te maru e mea puapinga tikai i roto i te oraanga akaipoipo?

Akapeea te Pipiria te tauturu anga mai me tupu te manamanata i roto i te oraanga akaipoipo?

² Te apii maira te Pipiria e tu puapinga maata te aroa. Inara te vaira te au tu aroa te anoanoia ra te au tokorua kia akaari i roto i te oraanga akaipoipo. Ei akaraanga, ka anoanoia raua kia akaari i te tu ngakau maru e te inangaro i tetai e tetai. Me e tamariki ta raua, ka riro te aroa ei mea puapinga atu i rotopu i te ngutuare tangata. Inara ko te aroa tei akatumuia ki runga i te kaveinga tei akariro i te oraanga akaipoipo kia autu tikai. Kua akataka te apotetoro ko Paulo i teia tu aroa i te na ko anga e: “E aroa ra te tangata katoa i tana uaorai vaine mei te aroa iaia uaorai; e te vaine oki e kauraro aia i tana tane.” —Ephesia 5:33.

AKARA ANGA I TE AU APAINGA A TE AU TOKORUA AKAIPOIPO

³ Kua tata a Paulo: “E te au tane ra, e aroa atu kotou i ta kotou au vaine, mei te Mesia katoa i aroa i te ekalesia, e kua oronga iaia uaorai ei oko.” (Ephesia 5:25) I teia tuatau ka aru te au Kerititiano i te akaraanga o Iesu na te aroa anga i tetai e tetai mei ta Iesu aroa anga i tana au pipi. **(E tatau ia Ioane 13:34, 35; 15:12, 13.)** Ka tau tetai nga tokorua Kerititiano kia inangaro tikai i tetai e tetai e kia puareinga ua i te mate no tetai e tetai. Inara me tupu te au manamanata kino i roto i te oraanga akaipoipo, penei ka manako tetai pae e kare to ratou aroa e matutu ana. Eaa te ka tauturu ia ratou? Te aroa tei akatumuia ki runga i te au kaveinga tei “tapoki i te au mea katoa, e akarongo i te au mea katoa, e manakonako i te au mea katoa, e aka-

koromaki i te au mea katoa.” “Kare ua te aroa e kore.” (1 Korinetia 13:7, 8) Ka anoanoia tetai nga tokorua kia akamaara i ta raua i tia. Kua papau raua i te inangaro i tetai e tetai e kia vai tiratiratu. Na te akamaaraanga i teia e akakeu i te au tokorua Kerititiano kia kimi i to Iehova tauturu e kia angaanga kapiti ei akatikatika i te au manamanata.

⁴ Kua akataka a Paulo i te au apainga o te nga tokorua akaipoipo i te na ko anga e: “E te au vaine noo tane ra, e kauraro kotou ki ta kotou uaorai au tane, mei ta kotou e kauraro i te Atua ra. Ko te tane oki te upoko o te vaine, mei te Mesia katoa ra te upoko ia i te ekalesia.” (Ephesia 5:22, 23) Kare te aiteanga e e meitaki atu te tane i tana vaine. Kua tuatua a Iehova no runga i te tuanga puapinga o te vaine i te na ko anga e: “Kare ia e meitaki kia noo ua te tangata koia anake ra; e anga au i tetai tauturu tau nona ra.” (Genese 2:18) Ka tauturu tetai vaine i tana tane kia riro ei upoko meitaki no te ngutuare. E ka anoanoia te tane kia aru i te akaraanga aroa o Iesu, te “upoko ia i te ekalesia.” Me akapera te tane, ka vai tinamou tana vaine e ka māmā ake nona i te akangateitei e te turuturu iaia.

⁵ Karanga a Cathy, tei akaipoipo ia Fred e: “Ei tuaine takaua, naku rai e akono ana iaku. Kua riro te oraanga akaipoipo ei tauia anga maata kiaku no te mea kua apii au kia irinaki ki runga i taku tane. Kare i te mea māmā ua, inara kua piri vaitata tikai maua ei nga tokorua na te aru anga i to Iehova aerenga.”^[1] (Akara i te manako

2. Eaa te au tu aroa te anoanoia ra i roto i te oraanga akaipoipo?

3. Mei teaa rai te ketaketa o te aroa i roto i te oraanga akaipoipo?

4, 5. (a) Eaa te apainga a te tane ei upoko no te ngutuare? (e) Eaa to te vaine manako no te taonga upoko o te tane? (ng) Eaa te au tauia anga ta tetai nga tokorua akaipoipo i rave?

poto.) Karanga a Fred: “Kare i te mea māmā noku i te rave i te au ikianga. I roto i te oraanga akaipoipo, e ngata atu i te aka-manako e rua nga tangata. Inara na te kimianga i ta Iehova arataki anga na roto i te pure e te akarongo tikai ki te au manako o taku vaine, kua māmā mai te reira. Te angaanga taokotai tikai nei maua!”

⁶ Ka matutu te oraanga akaipoipo o tetai nga tokorua tei “tauturu atu tetai ki tetai, e akakore tetai i ta tetai ara.” No te mea e nga tangata apa ua raua, ka rave raua i te tarevake. Me tupu te reira, kia apii raua mei to raua tarevake, kia akakore i ta tetai ara, e kia akaari i te aroa tei akatumuia ki runga i te au kaveinga Pipiria. Ko teia aroa “ko taua tatua apa kore ua ra ia.” (Kolosa 3:13, 14) Ka akaari te au tokorua akaipoipo i teia aroa na te akakoromakianga e te takinga meitaki e kia kore “e manako kino ia etai ke.” (1 Korinetia 13:4, 5) Me tupu te tauetono, ka tauta te nga tokorua i te akatikatika viviki i te reira, i mua ake ka opu ei te rā. (Ephesia 4:26, 27) Ma te tu akaaka e te ngakau toa kia karanga e: “Te tataraapa nei au no tei tamamae au ia koe,” ka tauturu teia i te akatikatika i te manamanata e te akapiri vaitata atu i te au tokorua akaipoipo ki tetai e tetai.

KA ANOANOIA TE TU MARU

⁷ Te oronga maira te Pipiria i te akoanga meitaki te ka tauturu i tetai nga tokorua kia rauka te manako tau no te ainga i roto i te oraanga akaipoipo. **(E tataua ia 1 Kori-**

6. Akapeea te aroa me riro ei “tatua apa kore” me tupu te manamanata i roto i te oraanga akaipoipo? 7, 8. (a) Eaa te akoanga ta te Pipiria e oronga maira no te pirianga ainga i roto i te oraanga akaipoipo? (e) No teaa ra te tokorua akaipoipo ka akaari ei i te tu maru?

netia 7:3-5.) E mea puapinga tikai kia aka-manako tetai tane e te vaine i to raua au manako ngakau e te au anoano. Me kare te tane e akono maru i tana vaine, penei ka ngata iaia i te rekareka i te pirianga ainga.

“Piri vaitata tikai maua ei tokorua na te aru anga i to Iehova aerenga”

Ka tau te au tane kia akono i ta ratou au vaine “ma te kite.” (1 Petero 3:7) Auraka rava te pirianga ainga e maroia e te akaueia mari ra kia tupu natura ua te reira. E mea putuputu no te tane kia ariu viviki atu ki te vaine. Inara kia tau te tuatau no te tane e te vaine.

⁸ Kare te Pipiria i oronga mai i te au ture tikai no te akaarianga i te akainangaro i rotopu i te tane e te vaine. Inara te taikura te reira i te au tu akainangaro. (E Pe’e na Solomona 1:2; 2:6) Ka tau te tokorua Kerititiano tei akaipoipo kia akono maru i tetai e tetai.

⁹ Me ketaketa to tatou inangaro no te Atua e te tangata tupu, kare tatou e akatika i tetai ua atu tangata me kore apinga kia takino i to tatou oraanga akaipoipo. Kua akaparuparu e kua takinokino tetai pae i to ratou akaipoipo na te akara putuputu anga i te au tutu ainga viivii. Ka anoanoia tatou kia patoi i tetai ua atu timatanga kia akara i te tutu ainga viivii e tetai ua atu akakoroanga no te ainga tau kore. Ka anoanoia tatou kia kopae i tetai ua atu

9. No teaa ra te akainangaro i tetai ua atu kare i te tokorua no taua ei mea āriki koreia?

angaanga te ka riro mei te mea e te aka-
meamea ra tatou i tetai kare i te tokorua
akaipoipo no te mea kare teia i te mea
aroa. Kia akamaara tatou e kua kite te
Atua i to tatou au manako pouroa e ta
tatou e rave ra. Ka tauturu teia ia tatou kia
akaketaketa i to tatou inangaro i te aka-
mareka iaia e kia vai tiratiratu ki to tatou
tokorua.—**E tatau ia Mataio 5:27, 28;**
Ebera 4:13.

ME TUPU TE MANAMANATA I ROTO I TE ORAANGA AKAIPOIPO

¹⁰ Me kare e akatikatikaia te au mana-
manata kino, penei ka iki tetai au tokorua
i te akatakake me kore te tatara. I tetai au
enua, tere atu i te āpā o te au tokorua tei
tatara. E tika, kare teia i te mea matauia i

Rauka i te au tokorua Kerititiano te akatikatika i to ratou manamanata no tei tuku i te Atua ei arataki ia ratou

---

roto i te putuputuanga Kerititiano. Inara,
te maata ua atura te au tokorua Kerititiano
e au manamanata kino to ratou i roto i te
oraanga akaipoipo.

¹¹ Te oronga maira te Pipiria i teia au iku-
ikuanga: “Eiaa te vaine e akataka ke i tana
tane. (Kia akataka ke ra aia, e noo ua aia
auraka e akaipoipo, e kia akaongiia aia e

10, 11. (a) Eaa te maata o te tatara? (e) Eaa ta te
Pipiria e akakite maira no te akatakake? (ng) Eaa te
ka tauturu i tetai tokorua akaipoipo kia kore e aka-
takake viviki?

tana tane:) e eiaa te tane e tuku ke atu i
tana vaine.” (1 Korinetia 7:10, 11) Penei ka
manako tetai au tokorua e e kino tikai to
raua manamanata e ka anoanoia kia aka-
takake. Inara, kua akaari a Iesu i te kino o
te akatakake i tana akakite akaou anga i ta
te Atua i tuatua mua no te oraanga akaipo-
ipo e oti kua akakite aia e: “E ta te Atua i
topiri ra, auraka te tangata e akataka ke
atu.” (Mataio 19:3-6; Genese 2:24) No
reira ka inangaro a Iehova i te au tane e
te au vaine kia noo kapiti ua. (1 Korine-
tia 7:39) Kia akamaara tatou pouroa e e
apainga ta tatou i mua ia Iehova no ta
tatou e rave ra. Ka tauturu teia ia tatou kia
akatikatika viviki i te au manamanata i
mua ake ka riro mai ei mea kino.

¹² No teaa ra tetai au tokorua i āro atu ei
i te au manamanata kino? No tetai pae,
kare to ratou oraanga akaipoipo i ta ratou
i manakonako atu e kua taitaia ma te riri.
Te maataanga i te taime, ka tupu te mana-
manata no te mea e tuke te utuutuanga e
te manako ngakau o tetai pae. Ka riro
katoa te akono i te metua ongai, te au tau-
etono no te moni e te utuutu i te tamariki
ei akatupu i te au manamanata. Inara, e
mea meitaki i te kite e kua rauka i te maata
anga o te au tokorua Kerititiano i te aka-
tikatika i to ratou manamanata no te mea
kua tuku ratou i te Atua ei arataki ia ratou.

¹³ Penei te vaira te tumu anga tau no
tetai nga tokorua kia akatakake. Kua iki
tetai i te rave i te reira no te mea kua
tupu tetai turanga kino takiri, e kare e
oronga tauturu i te pae moni e te vai atura,
te takinga kino te ka riro ei tumatetenga ki

12. Eaa te ka taki atu i tetai tokorua akaipoipo kia
akamanako i te akatakake?

13. Eaa te au tumu anga tau no te akatakake?

te tokorua, e me takino takiriia te tikaanga o tetai kia akamori ia Iehova. Me tupu te au manamanata kino, kia pati tauturu te au tokorua akaipoipo ki te aronga pakari. E kite karape to ratou e ka tauturu i te nga tokorua kia taangaanga i te ako a te Atua i roto i to raua oraanga. E me pati te au tokorua akaipoipo kia Iehova no tona vae-rua tapu, ka tauturu te reira ia ratou kia akono i te au kaveinga Pipiria e kia akaari i te au tu Kerititiano. (Galatia 5:22, 23)^[2] —Akara i te manako poto.

¹⁴ Te akaari maira te Pipiria e e tumuanga meitaki to te au tokorua kia noo kapiti ua noatu kare tetai tokorua e akamori ana ia Iehova. **(E tatau ia 1 Korinetia 7:12-14.)** Kua ‘akatapuia’ te tokorua kare i roto i te akarongo no te mea kua akaipoipo i tetai tavini o te Atua. E “tapu” ta raua tamariki

14. Eaa ta te Pipiria e akakite ra ki te au Kerititiano tei akaipoipo i te tokorua kare e akamori ana ia Iehova?

e tei raro ake i te paruruanga a te Atua. Kua akamaroiroi a Paulo i te au tokorua Kerititiano: “Eaa oki koe e kite ei, e maine e, kare taau tane e ora ia koe? e eaa oki koe e kite ei, e tama e, kare taau vaine e ora ia koe?” (1 Korinetia 7:16) E maata te au akaraanga meitaki o te au tane e te au vaine Kerititiano tei tauturu i to ratou tokorua kia riro mai ei tavini no Iehova.

¹⁵ Te ako maira te apotetoro ko Petero i te au vaine Kerititiano kia kauraro i ta ratou tane, “kare tetai pae e akarongo i te tuatua ra, kia rauka mai ratou i te akono meitaki o ta ratou au vaine, auraka atu rai te tuatua; I te akara anga mai ratou i to kotou aerenga viivii kore i kapiti katoaia i te matakau.” Kare te vaine e tuatua no runga i tana irinakianga i te au atianga ravarai, mari ra ka tauturu aia i tana tane

15, 16. (a) Eaa te akoanga ta te Pipiria e oronga ra ki te au vaine Kerititiano kare ta ratou tane i te tavini no te Atua? (e) Eaa te turanga o tetai Kerititiano “kia aere ke ra tei kore i akarongo”?

Me akamou tatou ki runga i te akamorianga ia Iehova, ka mataora atu to tatou oraanga akaipoipo
(Akara i te parakarapa 17)

kia āriki i te tuatua mou na te akaarianga i “te ngakau maru e te muteki ua, ko te mea apinga maata ĩa ki mua i te aroaro o te Atua.”—1 Petero 3:1-4.

¹⁶ Akapeea ra me iki te tokorua kare i roto i te tuatua mou i te akatakake? Kāranga te Pipiria: “Kia aere ke ra tei kore i akarongo ra, aere ua atu ĩa: kare te taeake e te tuaine e ii i te reira. Kua akonoia ra tatou e te Atua, ei au ta tatou.” (1 Korinetia 7:15) Noatu e ka tupu te au na te akatakake kia tau ki te Pipiria, kare te tokorua Kerititiano e akatikaia kia akaipoipo akaou. Inara kare aia e anoanoia kia marō i tona tokorua kia noo mai. Aere ua rai, penei ka iki te tokorua kare i roto i te tuatua mou i te oki mai, te inangaro i te akatupu akaou i te oraanga akaipoipo. Penei i te tuatau ki mua ka riro mai te tokorua kare i roto i te tuatua mou ei tavini no Iehova.

EAA TO TATOU AKAKOROANGA MUA I ROTO I TE AKAIPOIPO?

¹⁷ No te mea te noo nei tatou “i taua tuatau openga ra,” ka kite tatou “ka tupu te kino maata.” (2 Timoteo 3:1-5) Ko te tumu teia ka anoano tatou i te paruruanga mei

17. Eaa te akakoroanga mua o te au tokorua Kerititiano akaipoipo?

te pirianga matutu kia Iehova. “Te poto nei te tuatau,” i tata ei a Paulo. “E tau i te aronga e vaine ta ratou ra, kia riro mei te mea e kare; . . . E te aronga i rave i to teia nei ao ra, mei te mea e kare i rave.” (1 Korinetia 7:29-31) Kare te aiteanga i ta Paulo i tuatua e ka kopae te au tokorua akaipoipo i to ratou tokorua. Mari ra no te mea te noo nei tatou i te au rā openga, ka anoanoia tatou kia akariro i ta tatou akamorianga ia Iehova ei akakoroanga mua.—Mataio 6:33.

¹⁸ I teia tuatau ngata tikai, e maata te au akaipoipo ta tatou e kite nei e kino ra. Ka rauka ainei tetai oraanga akaipoipo mataora e te autu? Ae, me noo vaitata tatou kia Iehova e tona iti tangata, me taangaanga i te au kaveinga Pipiria, e me āriki i te aratakiaanga a te vaerua tapu o Iehova. Me akapera tatou, ka akangateitei tatou i “ta te Atua i topiri ra.”—Mareko 10:9.

18. No teaa ra i rauka ai i te au Kerititiano te oraanga akaipoipo mataora e te autu?

AU MANAKO POTO:

[1] (parakarapa 5) Tauīia te au ingoa.

[2] (parakarapa 13) Akara i te puka *Kia Noo Tamou Kotou i Roto i te Aroa o te Atua*, au manako ke mai, “Tatara e te Akatakake, to te Pipiria Manako,” kapi 251-253.

TETAI AU TUATUA I URIURIIA

Kare e oronga tauturu i te pae moni e te vai atura:

Kopae takiri te tane i te akono i tona ngutuare tangata i te pae kopapa, e kare a ratou moni e te kai

Te takinga kino te ka riro ei tumatetenga ki te tokorua:

Te takinga kino i te pae kopapa ka riro ei tumatetenga ki tona oraanga

Me takino takiriia te tikaanga o tetai kia akamori ia Iehova:

No te tu kino tikai o te tokorua e ngata i tetai Kerititiano te tavini i te Atua

Te Kite ra Ainei Koe te Anoano Kia Tere ki Mua i te Pae Vaerua?

*“E akamaroiroi rai i te tatau i te tuatua, e te ako,
e te apii.”*—1 TIMOTEO 4:13.

“E RIRO te mea ngiti okotai ei tausani; e ko tei mea ngiti poe-poe ra, e riro ĩa ei enua maroiroi.” (Isaia 60:22) Te tupu nei teia au tuatua i teia tuatau openga nei. Te tika, i te mataiti 2015, e 8,220,105 tavini o Iehova tei tutu aere i te nuti meitaki o te Patireia takapini i teiane ai ao! Kua tuatua te Atua no runga i te akamaataanga i tona iti tangata: “Naku, na Iehova, e akarapurapu i te reira i tona tuatau.” No reira i te tuatau ka aereia ka maata atu ta tatou angaanga. Te rave ra ainei tatou i ta tatou ka rauka kia tutu aere e kia apii i te nuti meitaki? Te tavini nei te maataanga o te au taeake e te au tuaine ei painia tamou me kore ei painia tauturu. Kua neke tetai pae ki te au ngai ke ei tauturu i te angaanga tutu aere, e tetai pae te angaanga pakari nei i te akatu i te au Are Uipaanga Patireia.

² I te au mataiti tataki tai, mei te 2,000 putuputuanga ou tei akanooia. Ka anoanoia te aronga pakari e te au tavini tauturu no teia au putuputuanga. I te au mataiti tataki tai, ka anoanoia te tauatini ua atu au tavini tauturu kia riro mai ei aronga pakari e te tauatini ua atu au taeake kia riro mai ei au

1, 2. (a) Akapeea a Isaia 60:22 te tupuanga i teia tuatau openga nei? (e) Eaa te anoanoia ra i roto i ta Iehova akaaerenga i te enua nei?

AU IMENE: 45, 42

AKAPEEA KOE ME PAU?

Eaa taau ka rave kia tere ki mua i te pae vaerua?

Akapeea koe me tere ki mua i te pae vaerua ma te kore e roiroi?

Eaa te au akatanotano anga taau ka rave kia karape meitaki i roto i te angaanga tutu aere?

tavini tauturu. Te taka ua ra, te “maata nei te rave anga i te angaanga a te Atua,” na te au taeake e te au tuaine.—1 Korinetia 15:58.

EAA TE KA ANOANOIA KIA TERE KI MUA I TE PAE VAERUA?

³ **E tatau ia 1 Timoteo 3:1.** Kua akameitaki te apotetoro ko Paulo i te au taeake tei “inangaro” i te riro mai ei au aka-aere. Me itae tetai tangata i tetai apinga mamao, ka anoanoia aia kia tauta i te itae tikai kia rauka te reira. E akamanako ana i tetai taeake tei inangaro kia riro mai ei tavini tauturu. Kua kite aia e ka anoanoia kia tauta i te akameitaki atu i tona au tu Kerititiano. I reira, me riro mai aia ei tavini tauturu, ka angaanga pakari roa atu aia kia riro mai ei akaaere.

⁴ Te rave nei tetai au taeake e te au tuaine i te au tau anga i roto i to ratou oraanga no te mea ka inangaro ratou i te tavini maata atu ia Iehova. Ei akaraanga, penei ka inangaro ratou i te painia, te angaanga i roto i te Betela, e te tauturu i te akatu i te au Are Uipaanga Patireia. Ka akara ana tatou akapeea te Pipiria te tauturu anga ia tatou kia tere ua rai ki mua.

KIA TERE UA RAI KI MUA I TE PAE VAERUA

⁵ E maata te angaanga ta te au mapu ka rauka i te rave ei tavini ia Iehova no te mea e maroiroi ratou e te matutu. **(E tatau ia Maseli 20:29.)** Te tauturu nei tetai au taeake mapu i roto i te Betela i te

nenei e te va'i i te au puka Pipiria. E manganui te au taeake e te au tuaine mapu tei tauturu i te akatu i te au Are Uipaanga Patireia me kore te akaou i te reira. Kua tauturu tetai pae me tupu tetai tumatetenga natura. E maata te au painia mapu tei apii i te reo ke e tei neke ki te ngai ke kia tutu aere i te nuti meitaki.

⁶ E inangaro ana tatou ia Iehova e ka angaanga pakari nana. Noatu ra, penei ka manako tatou mei tetai taeake rai ko Aaron tona ingoa. Kua inangaro aia i te tavini i te Atua ma te rekareka, inara kare aia e mataora ana. Noatu kua aere a Aaron ki te au uipaanga e te angaanga tutu aere mei tona tamariki anga mai, karanga aia: “E maromaroa tikai te uipaanga e te angaanga tutu aere.” No reira eaa tana i rave?

⁷ Kua tauta a Aaron i te tatau putuputu i te Pipiria, te akapapa no te au uipaanga, e te paupau. Kua akamata katoa aia i te pure putuputu. Kua tauturu teia au mea iaia kia tere ki mua i te pae vaerua. Kua akamata aia i te kite maata e te inangaro maata ia Iehova. Tei tupu, kua mataora atu a Aaron. Kua painia aia, kua tauturu i te aronga tei rokoia e te au tumatetenga natura, e kua neke ki tetai enua ke no te tutu aere. I teiane koia tetai o te aronga pakari e tavini ra i ko i te Betela. Eaa tona manako i tona oraanga? Karanga a Aaron: “Kua ‘tongi ana au e kua kite i te meitaki o Iehova!’ No tana akameitakianga, mei te mea rai e kaiou taku kiaia e kua akakeu-

3, 4. Eaa te aiteanga kia tere ki mua i te pae vaerua?

5. Akapeea te au mapu me taangaanga i to ratou maroiroi i roto i te angaanga Patireia?

6-8. (a) Akapeea tetai mapu tane te tau anga i tona manako no runga i te tavini anga i te Atua, e eaa tei tupu? (e) Akapeea tatou me “tongi ana kia kite i te meitaki o Iehova”?

ia au kia tavini maata atu iaia, e kua tupu te au akameitakianga.”

⁸ Karanga te tata salamo: “Ka tongi ana kia kite i te meitaki o Iehova!” Karanga katoa aia: “Kareka tei kimi ia Iehova ra, kare rava e ngere i te meitaki.” (**E tataua ia Salamo 34:8-10.**) Ae, me oronga tatou i tei rauka ia tatou kia Iehova, ka mataora tikai tatou no te mea kua kite tatou te akamareka ra tatou iaia. E ka akatupu aia i tana i taputou kia akono ia tatou.

AURAKA E TUKU I TE AU

⁹ Penei ka inangaro tatou i te tavini maata ia Iehova. Inara akapeea me kua roa ta tatou tiaki anga i tetai tuanga anga-anga i roto i te putuputuanga me kore te tiaki kia tau i to tatou turanga? Penei ka anoanoia tatou kia akakoromaki. (Mika 7:7) Noatu e ka akatika a Iehova i teia kia tupu ua atu, ka papu ia tatou e ka turuturu ua rai aia ia tatou. Ka apii tatou mei te akaraanga o Aberahama. Kua taputou a Iehova e ka tu aia i te tamaroa, inara kua anoanoia aia kia tiaki no tetai tuatau roa e tae ua atu ki te taime i anauia ai a Isaaka. I te reira tuatau, kua akakoromaki a Aberahama e kare rava tona akarongo ki roto ia Iehova i kore ana.—Genese 15:3, 4; 21:5; Ebera 6:12-15.

¹⁰ E tikai, kare i te mea māmā ua i te tiaki marie. (Maseli 13:12) Inara me akamanako ua tatou i to tatou turanga, ka tai-taia tatou. No reira kia taangaanga tatou i te tuatau no te akamako i te au tu tei anoanoia no te akono i te au apainga i roto i te putuputuanga.

9, 10. Eaa i puapinga ai kia ‘tapapa koe i te Atua’?

¹¹ **E akatupu i te au tu e te au karape tei anoanoia.** Na te tatauanga i te Pipiria e te manakonakoanga i taau e tatau ra, ka rauka te kite pakari, te manako tau, e kia rave i te au ikianga meitaki. Te tika, ka anoano te au taeake i te au tu e te karape mei teia rai kia akono i te putuputuanga. (Maseli 1:1-4; Tito 1:7-9) Me apii tatou i te Pipiria ka kite tatou i to Iehova manako no runga i te au mea e manganui. E i te au

---

Na te manakonakoanga
i ta tatou e tatau ra i roto
i te Pipiria, ka rauka te
kite pakari, e ka rave i
te au ikianga meitaki

---

rā katoa ka taangaanga tatou i ta tatou i apii mai kia rave i te au ikianga tei akamareka ia Iehova. Ei akaraanga, ka apii tatou akapeea me akono i tetai ke, me taangaanga i te moni, e te iki i te tu tamataora e te kakau.

¹² **E angaanga pakari i te rave i tetai ua atu tuanga angaanga tei orongaia kia koe.** I te akatuanga te iti tangata o te Atua i te iero, kua inangaro a Nehemia i te au tane kia akono i te au apainga ke ke. Kua iki aia i te aronga e turanga meitaki to ratou. Kua kite aia e e inangaro to teia au tane i te Atua e ka angaanga pakari i te

11. Eaa te au tu pae vaerua ta tatou ka akatupu, e no teaa ra i puapinga ai te reira?

12. Akapeea te au mema o te putuputuanga te akapapuanga e ka irinakiia ratou?

rave i te angaanga tei orongaia kia ratou. (Nehemia 7:2; 13:12, 13) Mei te reira katoa i teia tuatahi, ko te aronga tei tiratiratu e te angaanga pakari, ka rauka te turanga meitaki e penei ka orongaia te au apainga maata kia ratou. (1 Korinetia 4:2) No reira me e taeake me kore e tuaine tatou, kia angaanga pakari tatou i te rave i tetahi ua atu angaanga tei orongaia mai. —**E tataua ia 1 Timoteo 5:25.**

¹³ **E irinaki ki runga ia Iehova.** Eaa taau ka rave me akono tau kore tetahi pae ia koe? Penei ka akamārama koe i toou manako kia ratou. Inara me paruru ua rai koe ia koe uarai e kia mārō i taau tika

13. Akapeea koe me aru i te akaraanga o Iosepha me akono tau kore tetahi pae ia koe?

anga, penei ka kino atu te manamanata. E maata ta tatou ka apii mai mei te akaraanga o Iosepha. Kua takinokino tona ai taeake iaia. Kua pikikaa tetahi pae iaia, e kua tiria ki roto i te are auri no tetahi mea kare aia i rave ana. Inara kua irinaki a Iosepha ki runga ia Iehova. Kua akamanako aia i ta Iehova au taputou e kua vai tiratiratu. (Salamo 105:19) I taua tuatahi ngata, kua akatupu aia i te au tu meitaki tei tauturu iaia kia rave i tetahi angaanga puapinga i muri mai. (Genese 41:37-44; 45:4-8) Me kua akono tau kore tetahi pae ia koe, e pure kia Iehova no te pakari. Ka tauturu aia ia koe kia noo maru e kia takinga meitaki ia ratou me tuatua koe kia ratou. —**E tataua ia 1 Petero 5:10.**

INANGARO AINEI KOE I TE TAMATA I TETAHI RAVENGA KE?

KO VENECIA, e tuaine i Venezuela, kua matakua aia i te tutu i te nuti meitaki na runga i te tereponi, inara kua inangaro aia i te tamata i te reira. Kua ringi aia i tetahi vaine tana i kite takere e kua tuatua poto atu no runga i te Pipiria. Kua inangaro te vaine i te kite maata atu no reira kua apii a Venecia iaia. Kare i roa, kua papetitoia teia vaine. I teianei karanga a Venecia: “Te angaanga nei te tutu aere na roto i te tereponi!”

Ko Peter, e tamaiti i Liberia, kua apai i te au aenga pepa e te au puka ki te apii. I tetahi rā, kua kite tona au oa apii i te aenga pepa *Youths—What Will You Do With Your Life?* e kua inangaro i te reira. Kua tuatua a Peter

kia ratou no runga i te aenga pepa e kua ui: “Eaa taau ka rave i toou oraanga?” Karanga tetahi: “Ka inangaro au i te tavini i te Atua.” No reira kua akamata a Peter i te apii iaia.

E makimaki tetahi nga tokorua i Poland, e e ngata ia raua i te tutu aere. No reira kua tata reta raua ki te tangata. Pau mai tetahi tangata: “E reka tikai au i taau tuatua akapumaana. Kua mate taku vaine e toru mataiti i teianei, e kua mate taku tamaiti i roto i tetahi tumatetenga i te mataiti i topa.” Tata tetahi vaine: “Kua tauturu taau reta iaku kia kite i te tuatua mou. E rua mataiti i teianei, te tata atu nei au ei tuaine Kerititiano noou.”

KIA TERE KI MUA I ROTO I TE ANGAANGA TUTU AERE

¹⁴ Kua akakite a Paulo kia Timoteo kia akameitaki i te tu e akamārama ra aia i te au Tuatua Tapu. Karanga a Paulo: “Kia matakite ia koe, e taau e apii ra.” (1 Timoteo 4:13, 16) Kua roa te tuatau to Timoteo tutu aere anga. No reira eaa aia i anoanoia ai kia mako atu? Kua kite a Timoteo e tau ana te tu e te turanga o te tangata. Kua inangaro aia i te tangata kia akarongo ua atu kiaia, no reira kua anoanoia aia kia akameitaki atu e kia tau i tana apiianga ia ratou. Ia tatou e tutu aere ra i teia tuatau, ka anoanoia tatou kia akapera.

¹⁵ I tetai au ngai, me tutu aere tatou me tera are ki tera are, kare te maataanga o te tangata i te kainga. I tetai au ngai ke, tei te kainga te tangata, inara kare e taea te ngutupa, no te mea kare tatou e tae ki roto. Me e tika teia i toou ngai, ka rauka ainei ia koe kia tamata i tetai ravenga ke kia aravei i te tangata?

¹⁶ E manganui te au taeake e te au tuaine te rekareka ra i te tutu anga i te ngai tangata. Ei akaraanga, ka aere ratou ki te ngai tiaki rerue, te ngai tiaki *bus*, te makete, e te au paka kia aravei i te tangata. Penei ka akamata tetai Kite i te pukapuka no runga i tetai nuti. Me kore ka akameitaki te Kite i te tamariki a tetai me kore ka ui i te uianga no tana ngai angaanga. Me reka te tangata i ta raua pukapuka-

---

14, 15. (a) No teaa ra tatou “kia matakite” i ta tatou tutu aere anga? (e) Akapeea koe me akatano ki te au turanga tauuiua? (Akara i te tutu mua e te pia “Inangaro Ainei Koe i te Tamata i Tetai Ravenga Ke?”)

16. Akapeea te tutu anga i te ngai tangata e puapinga ai?

anga, penei ka taiku te papuritia i tetai manako i roto i te Pipiria e ka ui i tona manako. Maataanga i te taime, ka inangaro te tangata kia kite maata atu i te Pipiria.

¹⁷ Penei e ngata ia koe i te pukapuka atu ki te tangata kare koe i kite i runga i te mataara. Ko teia te manako o Eddie, e painia i New York City. Inara kua kite mai aia i tetai ravenga kia manako papu. Karanga aia: “I ta maua akamorianga ngutuare, e kimikimi ana maua ko taku vaine i te pauanga ki te au patoiana e te au manako o te tangata. Kua ui katoa maua i te au manako o te Au Kite.” I teiane te reka ra a Eddie i te tutu anga i te ngai tangata.

¹⁸ Me rekareka maata atu tatou i te angaanga tutu aere e te mako i te akakite i te nuti meitaki ki te tangata, ka kite mai te tangata i to tatou turanga pae vaerua. **(E tatau ia 1 Timoteo 4:15.)** E penei ka tauturu tatou i tetai kia riro mai ei tavini no Iehova. Karanga a Davida: “Ka akameitaki rai au ia Iehova, kare e tivata; kia vai tamou rai te akameitaki iaia i roto i toku nei vaa. E akapaapaa toku vaerua ia Iehova; ka kite te aronga akaaka i te reira, e ka rekareka.”—Salamo 34:1, 2.

AKAPAAPAA UA RAI IA IEHOVA KIA TERE KI MUA I TE PAE VAERUA

¹⁹ Karanga katoa a Davida: “Ka akapaapaa taau katoa ra au angaanga ia koe, e

---

17, 18. (a) Akapeea koe e manako papu ei i te tutu anga i te ngai tangata? (e) No teaa ra to Davida akapaapaaanga ia Iehova i riro ei ei mea puapinga kia koe me rave koe i te angaanga tutu aere?

19. No teaa ra tetai tavini tiratiratu o Iehova ka mataora ai, noatu e tei roto aia i te au turanga arairaii?

Iehova, e na toou aronga tapu e akameitaki ia koe. E tuatua ratou i te kakā o toou ra basileia, e karangaranga ua oki i toou ra ririnui, I te akakite anga ki te tamariki a te tangata nei i tona ra mana, e te mana kakā o tona ra basileia.” (Salamo 145:10-12) Pouroa te aronga tei inangaro e tei tiratiratu kia Iehova e inangaro maata to ratou i te akakite ki tetai ke no runga iaia. Akapeea ra me kua rokoia koe e te maki e te ruaine, e kare e rauka i te akapou maata i te taimē i te tutu aere mei tera are ki tera are? E akamaara e te akapaapaa nei koe ia Iehova me tuatua koe ki te au tangata ravarai, mei te au neti e te au taote. Me tei roto koe i te are auri no toou akarongo, ka rauka rai ia koe i te tuatua ki tetai ke no runga ia Iehova, e te rekareka ra aia i teia. (Maseli 27:11) Te rekareka katoa nei aia me tavini koe iaia noatu e kare toou ngutuare tangata e tavini ra iaia. (1 Petero 3:1-4) Noatu te au turanga ngata tikai, ka

rauka ia koe i te akapaapaa ia Iehova, te akavaitata atu kiaia, e kia tere ki mua i te pae vaerua.

²⁰ Ka akameitaki tikai a Iehova ia koe me akavaitata ua atu koe kiaia e te angaanga pakari i te tavini iaia. Penei na te rave anga i te tauiaanga ki taau akapapaanga e toou oraanga, ka maata atu te tuatau no te tauturu i te tangata kia apii i te au taputou manea a te Atua. Penei ka tauturu katoa koe i toou au taeake. E akamanako ana i te inangaro maata o te au taeake e te au tuaine me kite ratou ia koe e angaanga pakari ra i roto i te putuputuanga!

²¹ Noatu eaa te roa ta tatou tavini anga ia Iehova, kia akavaitata ua atu tatou kiaia e kia tere ki mua i te pae vaerua. I te apii ka aru mai, ka uriuri tatou akapeea me tauturu i tetai ke kia tere ki mua.

20, 21. Me orongaia te au angaanga maata kia koe i roto i ta Iehova akaaerenga, akapeea koe te riro anga ei akameitakianga ki tetai ke?

TETAI AU TUATUA I URIURIIA

Kia tere ki mua i te pae vaerua:

Kia akatanotano i to tatou tu kia aru ia Iehova e kia rave i tana e marka ra. Kia akaketa-keta ua rai i to tatou pirianga kia Iehova, e kia inangaro maata i te tavini i tetai ke e kia angaanga pakari i te tauturu ia ratou

Tutu anga i te ngai tangata:

Ka akanoo tatou i te tuatau kia aere ki te au ngai, mei te au paka me kore te ngai tiaki anga bus, te ngai e tangata tetai. Me pukapuka kia ratou, e atiangata te reira kia tuatua no runga ia Iehova e te Pipiria. Tetai tu, ka kapiti mai te kaingakai puka e te pereoo puka

Te Kite ra Ainei Koe te Anoano Kia Tereni i Tetai Ke?

“Ko te tuatua meitaki oki taku e akakite atu kia kotou.”—MASELI 4:2.

KUA angaanga pakari tikai a Iesu i te tutu aere i te Patireia. Kua akapou katoa aia i te taime i te tereni i tana au pipi. Kua akaari aia peea ratou me apii e te akono i te iti tangata o te Atua. Kua apii te au pipi kia riro mai ei au tiaki ei akono i te mamoe. (Mataio 10:5-7) Ko Philipa tetai tei angaanga pakari i te tutu aere, inara kua tereni katoa aia i tana tamariki tamarine kia rave i teia angaanga. (Angaanga 21:8, 9) I teia tuatau ka anoanoia tatou kia tereni i tetai ke. No teaa ra?

² I roto i te au putuputuanga takapini i teiane ai, e maata te aronga ou kare i papetitoia ake. Ka anoanoia kia tereni i teia aronga ou. Kia tauturu ia ratou kia mārama i te tumu i puapinga ai no ratou kia tata e te apii i te Pipiria. Ka anoano katoaia kia tereni ia ratou kia tutu aere e te apii i te nuti meitaki. Ka anoanoia te au taeake tei papetitoia akenei kia tereniia, kia riro mai ratou ei au tavini tauturu e ei aronga pakari. Ka rauka i te katoatoa i roto i te putuputuanga i te tauturu i te aronga ou.—Maseli 4:2.

1, 2. No teaa ra tatou ka tereni ei i tetai ke kia rave i te au angaanga i te tavini i te Atua?

AU IMENE: 45, 44

AKAPEEA KOE ME PAU?

No teaa ra tatou ka akakeu ei i te aronga apii Pipiria kia inangaro i te apii tikai i te Tuatua Tapu?

Akapeea tatou me tauturu i te aronga ou kia pukapuka ki te au pu ngutuare e tetai ke?

No teaa ra ka tauta ai i te tereni i te au taeake kia riro mai ei aronga tiaki i te anana a te Atua?

Kare Aia i Tuku Ana i te Au

Ka anoanoia te aronga ou kia akakoromaki me tutu aere ratou. Kua tauta putuputu tetai taeake i Ghana i te aravei akaou i tetai mapu tane tei āriki i te au puka Pipiria mei iaia. Inara i te au taime ravarai, kua pipini aia mei te taeake. I te au epetoma i muri mai, kua aravei akaou te taeake iaia inara kare te mapu tane i inangaro i te pukapuka atu kiaia. Kare rai te taeake i tuku i te au e kua akaari akapeea me apii i te Pipiria. Kua āriki teia tangata e kua papetitoia i ko i akaputuputunga i nga marama i muri mai.

APII I TE ARONGA OU AKAPEEA TE APII I TE PIPIRIA

³ Ka anoanoia te au tavini tataki tai o Iehova kia tatau e te apii i te Pipiria kia kite i to te Atua anoano. Kua akamārama a Paulo i teia ki tona au taeake e te au tuaine i Kolosa i te na ko anga e: “I kore katoa’i matou i tivata i te pure ia kotou, mei te rā mairai i kite ei matou, e te pati akatenga anga atu kia akakiia mai kotou i te kite i tona anoano.” No tea ra i puapinga ai no ratou kia tatau e te apii i te au Tuatua Tapu? No te mea ka oronga teia i te pakari e ka tauturu ia ratou “kia tau to [ratou] aerenga i te Atu i te au mea katoa e mareka mai ei ra.” E ka tauturu katoa ia ratou kia rave i “te au angaanga meitaki”

3, 4. (a) Akapeea a Paulo te kapiti anga i te apii Tuatua Tapu ki te angaanga tutu aere? (e) I mua ake ka akamaroiroi ei i te aronga apii kia apii i te Pipiria, eaa ta tatou ka rave?

ta Iehova i inangaro ia ratou kia rave, koia te tutu aere i te nuti meitaki. (Kolosa 1: 9, 10) No reira me te apii nei tatou i tetai tangata, ka anoanoia kia tauturu iaia kia mārama e me tatau e te apii i te Pipiria ka tauturu iaia kia tavini ia Iehova.

⁴ Kare e rauka ia tatou i te tauturu i te aronga apii Pipiria kia mārama i te puapinga o te apii i te Pipiria me kare tatou e rave i te reira. Te tika, me tatau putuputu tatou i te Pipiria e te akamanako oonu i te reira, ka tauturu teia i to tatou oraanga e te angaanga tutu aere. Ei akaraanga, me ui mai tetai tangata i te uianga ngata i roto i te angaanga tutu aere, ka rauka ia tatou i te pau mei roto i te Pipiria. Me tatau tatou akapeea a Iesu, Paulo e tetai ke, tei kore i tuku i te au i roto i ta ratou angaanga tutu aere, ka akamaroiroiia tatou kia tutu ua atu rai noatu e ngata te reira. Me akakite tatou i ta tatou i mou mai mei te apii e akapeea te reira te tauturu anga ia tatou, penei ka akamaroiroi ia ratou kia apii oonu atu i te Pipiria kia puapinga.

⁵ Penei ka ui koe, ‘Akapeea au me tereni i taku tangata apii kia apii putuputu i te Pipiria?’ Penei ka akaari koe kiaia akapeea me akapapa i te puka ta korua e apii kapiti ra. Penei ka akakite koe kiaia kia tatau i te au akakiteanga i roto i te apenetiki o te puka *Eaa Tikai ta te Pipiria e Apii Maira?* e kia tatau i te au irava tei taikuia. Aru mai, penei ka akaari koe akapeea aia me akapapa no te au uipaanga e kia paupau aia. E akamaroiroi iaia kia tatau i te au itiu ravarai o *Te Punanga Tiaki* e te *Awake!* E akaari akapeea aia me kimi i te pauanga ki

5. Oronga mai i te au manako akapeea me tauturu i te aronga ou kia apii putuputu i te Pipiria.

te au uianga Pipiria, na te taangaanga anga i te *Watchtower Library* me kore te *Watchtower ONLINE LIBRARY*. Me tamata aia i teia au ravenga ke ke no te apii, e mea papu ka rekareka aia i te reira e ka inangaro i te kite maata atu.

⁶ Me apii tatou i tetai tangata, ka inangaro tatou iaia kia kite e e puapinga te Pipiria no te mea ka tauturu iaia kia kite meitaki atu ia Iehova. Auraka e mārō iaia kia apii, mari ra e akaari akapeea aia e rekareka ai i te apii. Ko te maata atu tana ka apii i roto i te Pipiria, ko te maata atu tana ka akamanako mei te tata salamo tei imene e: “E mea meitaki ra iaku kia akavaitata atu ki te Atua: kua irinaki au i te Atura, ia Iehova.” (Salamo 73:28) E mea papu ka tauturu te vaerua o Iehova i tetai ua atu tei inangaro i te akavaitata atu kiaia.

APII I TE ARONGA OU KIA TUTU AERE E TE APII

⁷ E maata ta tatou ka apii mai mei ta Iesu terenianga i tana au apotetoro. Kua aru ratou ia Iesu i roto i tana angaanga tutu aere, e kua akara ratou akapeea aia te apiianga i te tangata. Kua oronga katoa aia i te au ikuikuanga taka meitaki akapeea ratou me tutu aere. (Mataio, pene 10)^[1] (Akara i te manako pototo.) Kare i roa ana, kua apii te au apotetoro mei ia Iesu akapeea me apii i te tuatua mou ki te tangata. (Mataio 11:1) Ka akara ana tatou e rua nga apinga ka tereni

6. (a) Akapeea koe me tauturu i taau aronga apii kia akatupu i te inangaro no te Pipiria i roto i tona ngakau? (e) Eaa ta tetai tangata apii Pipiria ka rave me akatupu aia i te inangaro ngakau tae no te Tuatua Tapu?

7. Akapeea a Iesu te terenianga i te aronga akakite i te nuti meitaki? (Akara i te tutu mua.)

tatou i te aronga ou kia rave i roto i te angaanga tutu aere.

⁸ **E pukapuka ki te tangata.** Kare a Iesu i tuatua ua ana ki te au urupu tangata. Maataanga o te taime kua tuatua aia ki te au tangata tataki tai, e kua pera aia ma te tu oaoa. Ei akaraanga, e pukapukaanga reka ta raua ko tetai vaine tei aere mai i te tiki vai mei te puna vai o te oire ko Sikara. (Ioane 4:5-30) Kua tuatua katoa a Iesu kia Mataio Levi, e tangata ko’i tero, e kua pati iaia kia riro mai ei pipi nana. Kua āriki a Mataio e kua pati ia Iesu e tetai ke ki tona kainga no tetai kaikai anga. I reira, kua tuatua a Iesu ki te au tangata e manganui. —Mataio 9:9; Luka 5:27-39.

⁹ Kua tuatua katoa a Iesu kia Natanaela ma te tu oaoa, noatu e kua akakino aia i te au tangata mei Nazareta. No te tu oaoa o

---

Me tuatua tatou ki te tangata ma te tu oaoa e te takinga meitaki e mea papu ka akarongo mai ratou i ta tatou ka tuatua

---

Iesu i te tuatua anga kiaia, kua tau i to Natanaela tu no runga ia Iesu i te mea no Nazareta mai aia. E kua inangaro a Natanaela i te apii maata atu mei ia Iesu. (Ioane 1:46-51) Mei te akaraanga o Iesu ka kite tatou e me tuatua ki te tangata ma te

8, 9. (a) Akapeea a Iesu te tuatua anga ki te au tangata i roto i tana angaanga tutu aere? (e) Akapeea tatou me tauturu i te au papuritia ou kia pukapuka ki te tangata mei ta Iesu i rave?

tu oaoa e te takinga meitaki e mea papu ka akarongo mai ratou i ta tatou ka tuatua.^[2] [Akara i te manako poto.] Me apii tatou i te aronga ou kia tuatua akapera, ka reka-reka maata ratou i te angaanga tutu aere.

10 E apii i te aronga tei inangaro i te akarongo. E maata ta Iesu angaanga. Inara te inangaro anga te tangata i te akarongo kiaia kua akapou aia i te tuatau e kua apii maata ia ratou. Ei akaraanga, i tetai rā kua akaputupu mai te urupu tangata ki te pae taatai i te akarongo kia Iesu. No reira kua aere a Iesu raua ko Petero ki runga i te poti e kua apii mai i te tangata. I muri ake, kua inangaro katoa aia i te apii ia Petero. Kua rave aia i tetai temeio na te tuku anga mai i te putunga ika kia mou ia Petero. Karanga i reira aia kia Petero: “Mei teianeitu, e tangata taau e rauka.” I te reira taime tikai a Petero e tona au oa “e tae maira to raua puke pai ki uta, akaruke anake iora ratou” e kua aru ia Iesu.—Luka 5:1-11.

11 Kua inangaro katoa a Nikodemo i te apii maata atu mei ia Iesu. Inara i te mea e mema a Nikodemo no te Sunederi, kua matakua aia i ta tetai ke ka manako me kite ratou iaia e tuatua ra kia Iesu. No reira kua aravei aia ia Iesu i te po. Kare a Iesu i tuaru ana iaia kia aere mari ra kua akapou i te taime i te akamārama i te au tuatua mou puapinga kiaia. (Ioane 3:1, 2) Kua puareinga ua a Iesu i te akapou i tona taime te apii i te tangata i te tuatua mou e te akaketaketa i to ratou akarongo. Pera

10-12. (a) Akapeea a Iesu te apiianga i te au tangata tei inangaro i te nuti meitaki? (e) Akapeea tatou me tauturu i te au papuritia ou kia akameitaki i to ratou tu karape ei au puapii no te tuatua mou Pipiria?

katoa, ka anoanoia tatou kia puareinga ua te aravei i te tangata i te taime meitaki no ratou, e kia akapou i te taime te tauturu-anga ia ratou kia mārama i te Pipiria.

12 Me angaanga kapiti tatou ki te aronga ou i roto i te angaanga tutu aere, ka apii tatou ia ratou kia oki akaou ki tetai ua atu tei inangaro i te pukapuka akaou kia ratou. Ka pati katoa tatou i te aronga ou kia aru mai ia tatou ki te au atoro akaou anga e te au apii Pipiria. Na teia tu, ka kite ratou akapeea me apii i tetai ke e ka kite i te meitaki ka tupu me tauturu i te aronga kia apii i te tuatua mou no Iehova. I reira, ka reka te aronga ou i te atoro akaou i te tangata e te apii i te Pipiria kia ratou. Ka apii katoa ratou kia akakoromaki e kia kore e tuku i te au, me kare e kitea akaouia te tangata i te kainga.—Galatia 5:22; akara i te pia “Kare Aia i Tuku Ana i te Au.”

TERENI I TE ARONGA OU KIA TAVINI I TO RATOU AU TAEAKE

13 Ka inangaro a Iehova i tona au tavini kia aroa e te tavini i tetai e tetai ei au taeake e te au tuaine. **(E tataua ia Luka 22:24-27; 1 Petero 1:22.)** Te akamārama maira te Pipiria kua oronga mai a Iesu i tona oraanga e te au mea ravarai, ei tauturu i tetai ke. (Mataio 20:28) Kua ki a Doreka i “te angaanga meitaki tana i rave ra, e te oronga oki i te apinga.” (Angaanga 9:36, 39) Kua “angaanga maata” a Maria no te au taeake e te au tuaine i Roma. (Roma 16:6) Akapeea tatou me tauturu i

13, 14. (a) Eaa too manako i te au akaraanga Pipiria o te aronga tei rave i te angaanga maata no tetai ke? (e) Eaa te au mataara tau ka tereni koe i te au papuritia ou e te aronga mapu kia akaari i te aroa no to ratou au taeake e te au tuaine?

Tereni i te aronga ou kia aroa
e te tavini i to ratou au taeake
(Akara i te parakarapa 13, 14)

te aronga ou kia mārama e e puapinga
tikai te rave i te angaanga meitaki no to
ratou au taeake e te au tuaine?

¹⁴ Ka rauka i te pati i te aronga ou kia aru
mai ia tatou me atoro i te aronga pakari-
kari e te maki. Me aravei te au metua i teia
aronga, ka rauka i te apai i ta ratou tama-
riki me ka tau. Ka pati te aronga pakari i
te au mapu me kore te aronga ou kia anga-
anga kapiti kia ratou me anoanoia kia
oronga i te kai na te aronga pakarikari me
kore te ripea i to ratou are. Me kite te au
mapu e te aronga ou akapeea te au taeake
e te au tuaine me akono i tetai e tetai, ka
pera katoa ratou. Ei akaraanga, te tutu
anga tetai o te aronga pakari i te ngai
mamao, kua atoro putuputu aia i te au
taeake e noo ra i reira kia kite e te peea ua
ra ratou. Tetai taeake mapu tei aru putu-
putu iaia kua apii mei te akaraanga mei-
taki o teia tangata pakari kia akamanako i
tana ka rave ei tauturu i te au taeake e te
au tuaine.—Roma 12:10.

¹⁵ Kua oronga a Iehova i te apainga ki te
au tane ei apii i te Tuatua a te Atua ki te
putuputuanga. No reira e mea puapinga

15. No teaa ra i puapinga ai kia akara te aronga pa-
kari i te turanga o te au tane i roto i te putuputu-
anga?

no te au taeake kia tamou i te apii meitaki
me oronga i ta ratou akoanga. Me e ta-
ngata pakari koe, penei e akarongo i te
ako a tetai tavini tauturu ei tauturu iaia
kia mako ua atu. (Nehemia 8:8)^[3]—Akara
i te manako poto.

¹⁶ Ka anoanoia kia tereni i te au taeake
kia riro mai ei aronga tiaki i roto i te putu-
putuanga. Kua tereni a Paulo ia Timoteo e
kua akamaroiroi iaia kia tereni i tetai ke.
Karanga a Paulo: “Kia maroiroi koe i te
aroha ua e vai ki roto i te Mesia ra ia Iesu.
E te au tuatua taau i akarongo iaku nei i te
aroaro o te au kite katoa e manganui ra,
ko taau ia e tuku ki te aronga tuatua-mou,
ko te tau kia apii atu ia etai ke ra.”
(2 Timoteo 2:1, 2) E maata te au mea ta
Timoteo i apii mei ia Paulo, e tangata pa-
kari e e apotetoro, mei te akamako anga i
tana tutu aere e te tauturu i tetai ke i roto
i te putuputuanga.—2 Timoteo 3:10-12.

¹⁷ Kua akapou maata a Paulo i tona
taime kia Timoteo no te mea kua inangaro
aia i te akapapu e kua tereni meitakiia a
Timoteo. (Angaanga 16:1-5) Ka aru te
aronga pakari i to Paulo tu na te apai anga

16, 17. (a) Eaa ta Paulo i akara i roto ia Timoteo?
(e) Akapeea te aronga pakari me tereni meitaki i te
au taeake kia riro mai ei au tiaki no te putuputu-
anga?

i te au tavini tauturu tei tau no tetai atorangia tiaki. Na teia tu, ka apii te au tavini tauturu mei te aronga pakari akapeea me apii i tetai atu, kia akakoromaki ma te aroa, e kia irinaki ki runga ia Iehova me akono i tana anana.—1 Petero 5:2.

E MEA PUAPINGA TE TERENI

¹⁸ I teia tuatau openga nei, e maata te aronga ou ka anoano kia tereniia kia karape i roto i te angaanga tutu aere. Ka anoano katoaia te au taeake kia apii i te akono i te putuputuanga. Ka inangaro a Iehova i tona au tavini pouroa kia tereni meitakiia, e kua oronga mai aia i te akameitakianga no te tauturu i te aronga ou. No reira e mea puapinga kia angaanga pakari i te tereni i tetai ke, mei ia Iesu raua ko Paulo. Ka anoanoia kia tereni maata i tetai ke no te mea e maata te angaanga tutu aere i mua ake ka tae mai ei te openga.

¹⁹ Ka anoanoia te taime e te maroiroi no

18. No teaa ra tatou ka akariro ei i te tereni i tetai ke ei mea puapinga?

19. Eaa koe i papu ei e ka puapingaia taau tautanga maroiroi i te tereni i tetai ke i roto i ta Iehova angaanga?

te tereni i te aronga ou. Inara ka papu ia tatou e ka tauturu mai a Iehova e Iesu ia tatou kia kite meitaki i te tereni i tetai ke. Ka mataora tatou i te kite i te aronga ta tatou e tereni ra e angaanga pakari nei i roto i te putuputuanga e te angaanga tutu aere. (1 Timoteo 4:10) I taua taime rai, ka anoanoia tatou kia tauta pakari i te tere ki mua i te pae vaerua, te akamako i to tatou au tu Kerititiano, e te akavaitata atu kia Iehova.

AU MANAKO POTO:

[1] (parakarapa 7) Ei akaraanga, kua apii a Iesu i tana au pipi (1) kia tutu aere i te Patireia; (2) kia irinaki ki te Atua kia oronga mai i te kai e te kakau ta ratou i anoano; (3) kia kore e tauetono ki te tangata; (4) kia irinaki ki roto i te Atua me takinokino te tangata ia ratou; e te (5) auraka e matakū i ta te tangata ka rave kia ratou.

[2] (parakarapa 9) Te oronga maira te puka *Benefit From Theocratic Ministry School Education*, kapi 62-64, i te au manako meitaki tikai akapeea me tuatua ki te tangata i roto i te angaanga tutu aere.

[3] (parakarapa 15) Te akamārama ra te puka *Benefit From Theocratic Ministry School Education*, kapi 52-61, akapeea te au tane me akamako atu i ta ratou au akoanga i roto i te putuputuanga.

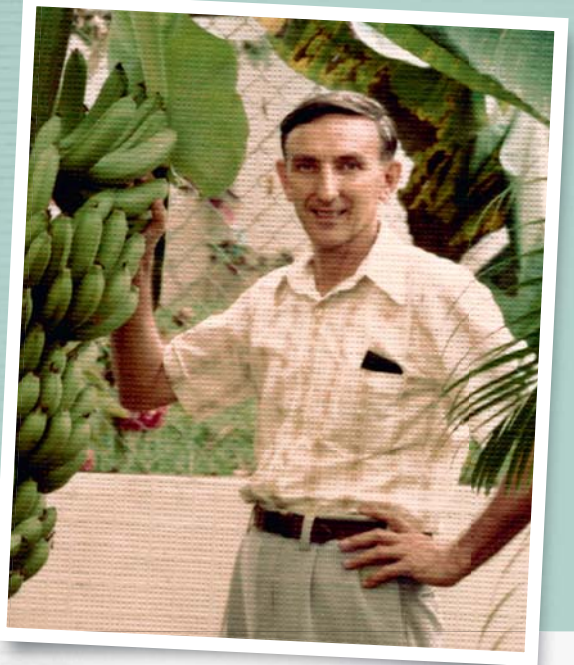
TETAI AU TUATUA I URIURIIA

Tiaki te aronga pakari i te iti tangata o te Atua: Akono te aronga pakari i te au taeake e te au tuaine i roto i te putuputuanga. Ka riro ratou mei te tiaki mamoe tei paruru i te mamoe. Ka taangaanga te aronga pakari i te Pipiria ei akamaroiroi i tetai ke e te akaketaketa i to ratou akarongo. E apainga katoa ta ratou kia arataki, paruru, e te apii i te iti tangata o te Atua. Ka anoanoia te aronga pakari kia tereni i te au taeake kia akono rai i te putuputuanga

Akapeea Au i Mataora ei i te Oronga

AKAKITEIA E

RONALD J. PARKIN

E 12 oku mataiti i kite ei au e apinga puapinga taku ka oronga. I roto i tetai akaputupuutuanga, kua pati mai tetai taeake me ka inangaro au i te tutu aere. Noatu e kare au i tutu aere ana, kua karanga au ae. Kua aere maua ki te ngai tutu aere, e kua oake mai i te au puka rikiriki no runga i te Patireia o te Atua. I reira karanga aia: “Naau e atoro i te tangata i tera tua o te mataara, e naku teia tua.” Kua ru au e kua akamata i te tutu aere i tera are ki tera are. Ma toku poitirere kua pou taku puka i te oronga. Te taka ua ra e maata te tangata tei inangaro i taku e oronga ra.

Kua anauia au i te 1923 i Chatham, Kent, i Peritane. I taua au mataiti i muri ake i te Tamaki I o te Ao, kua manako te tangata e ka riro mai teiane i ao ei ngai meitaki atu. Inara, te kore anga te reira i tupu, kua ati ngakau te maata anga, kapiti mai toku nga metua. Kua manamanata katoa raua i te au orometua Baptist tei inangaro ua i te taonga teitei i roto i te akonoanga. I toku iva mataiti, kua akamata a mama i te aere ki te are uipaanga o te International Bible Students Association, te ngai e raveia ana te au “apii,” me kore te au uipaanga a te Au Kite o Iehova. Kua oronga mai tetai o te au tua-ine i te au apii Pipiria na te tamariki no roto mai i te Pipiria e te puka *The Harp of God* reo Papaa. Kua reka au i taku e apii ra.

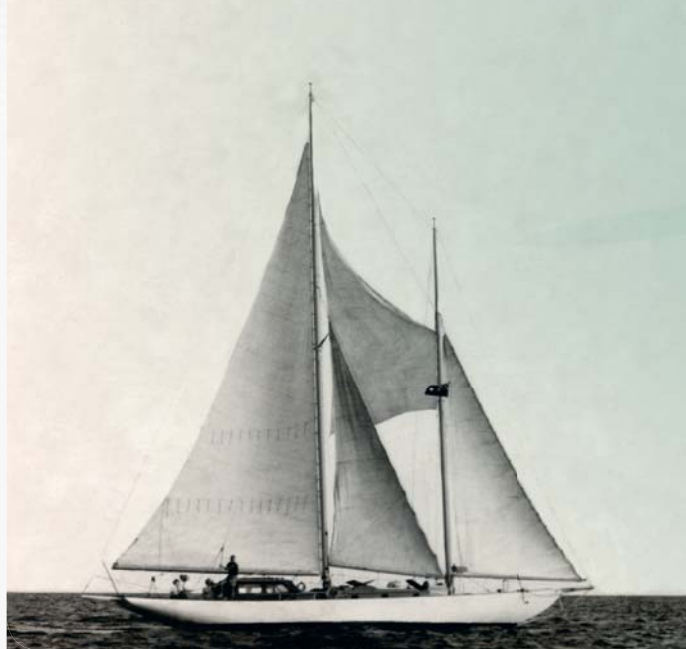
APII ANGA MEI TE AU TAEAKE PAKARIKARI

Ei mapu ou, kua reka au i te oronga i te manako-nakoanga no te tangata no roto mai i te Tuatua na te Atua. E tutu putupuutu ana au ko au anake ua, inara me tutu aere au ma tetai pae, e maata taku ka mou mai. Ei akaraanga, i tetai rā iaku e anga-anga ra ki tetai taeake pakarikari, kua kite maua i tetai orometua e kua karanga au e, “Tera ake te puakanio.” Kua tāpu te taeake i tona patikara takatakai e kua pati mai iaku kia noo ki raro. Karanga aia: “Naai i akaue ia koe kia akava e koai ma te puakanio? Kia mataora ua tatou te oronga i te nuti meitaki ma te akaruke i te akavaanga kia Iehova.” I taua tuatau, kua kite au i te mataora na te oronga anga.—Mataio 25:31-33; Angaanga 20:35.

Kua apii katoa mai tetai taeake pakarikari iaku kia akakoromaki marie tatou e kitea ai te mataora no te oronga anga. Kare tana vaine e reka ana i te Au Kite o Iehova. I tetai rā, kua pati mai iaku no tetai katikati anga i tona kainga. Kua riri tikai tana vaine no tei roa tana tutu aere e kua akamata i te pe’i i te puao ti ki runga ia maua. Kare aia i riri atu ana iaia, mari ra kua akaoki marie i te puao ti ki tona ngai. No tetai au mataiti i muri mai, kua akameitakiia tona tu akakoromaki te papetitoia anga tana vaine ei Kite no Iehova.

Ko te pai *Sibia* to matou kainga mitinari i te 1948 ki te 1953 (katau)

Akakitekite anga i te uruoanga iaku e painia ra i Ireland (raro ake)

Ia Tepetema 1939, i toku 16 mataiti, kua tupu te tamaki i rotopu ia Peritane raua ko Tiamani. Ia Mati 1940, kua papetitoia maua ko toku mama i Dover. Ia Tiunu 1940, iaku i mua i te ngutupa kua kite au e tauatini ua atu vaeau i runga i te au toroka. E au vaeau ratou tei ora mai i te Tamaki o Dunkirk. Te kite atura au e kua taitaia ratou ma te kore e manakonakoanga. Kua inangaro tikai au i te akakite i te Patireia o te Atua e te oronga i tetai manakonakoanga no ratou no te tuatau ki mua. I te openga mataiti, kua akamata a Tiamani i te pomu ia Peritane. I te au po tataki tai, kua rere te au pairere pomu o Tiamani na runga i to matou ngai. Kua vinivini matou i te rongo i te tangi o te au pomu me topa mai. I tera mai popongi, kua kite matou i te au are tei takore takiriia. No teia au mea taku i kite i tauturu iaku kia irinaki e ko te Patireia anake toku manakonakoanga no te tuatau ki mua.

AKAMATA ANGA I TE ORAANGA ORONGA UA

I te 1941, kua akamata au i te angaanga orometua tamou, te akamata anga i toku oraanga mataora tikai. I angaanga ana au i roto i te Royal Dockyard i Chatham, te apii anga i te maani pai. E ngai angaanga teia tei inangaroia e te katoatoa ma te au puapinga meitaki. Inara kua kite takere te au tavini o Iehova e kare te au Kerititiano e tamaki atu i tetai enua ke. Tae anga ki te 1941, kua mārama pouroa

matou e kare matou e turuturu i te maani apinga tamaki. (Ioane 18:36) E maaniia ana te pai ruku ki konei, no reira kua manako au i te akaruke i taku angaanga ei akamata i te angaanga orometua tamou. Taku tuanga angaanga mua ko Cirencester, e oire manea i Cotswolds.

I toku 18 mataiti, kua tiria au ki roto i te are auri no tetai iva marama no te mea kare au e piri ki roto i te vaeau. Kua kinokino tikai au te topirianga te ngutupa e ko au anake ua. Inara kare i roa, kua akamata te au tiaki e te au mouauri i te ui mai eaa te tumu i tapekaia ai au, e kua rekareka au i te akamārama i toku akarongo kia ratou.

I toku akaruke anga i te are auri, kua piri au kia Leonard Smith* te tutu aere anga ki te au oire tukeke i Kent, te ngai no reira mai maua. E rauka ai i te pomu ia London, ka rere te au pairere Nazi na runga ia Kent. Te akamataanga i te 1944, e tere atu i te tauatini au pomu tei kapikiia ko te *doodlebugs* tei topa ki runga ia Kent. Teia au pomu, e au pairere *jet* teia kare e akaoro kua kī i te au paura akaruru. Me rongo matou i te matini e tamateia ra, kite meitaki matou kare e roa ka to mai te pairere ka aruru. Kua matakū te katoatoa. I te reira taime, te apii ra maua ki tetai ngutuare tangata tokorima.

* Tei roto to Leonard Smith tua oraanga i *Te Punanga Tiaki* o Aperira 15, 2012.

Te pupu mitinari i runga ia *Sibia*
(kau i te katau): Ko Ron Parkin, Dick Ryde,
Gust Maki, e Stanley Carter

Tetai taime ka noo matou ki raro ake i te kaingakai auri tei akapapaia no te paruru ia matou me pururu te are. I muri mai, kua papetitoia te katoaanga o te ngutuare tangata.

TUTU AERE ANGA I TE NUTI MEITAKI I TE AU ENUA KE

I muri ake i te tamaki, e rua oku mataiti i painia i Ireland apatonga. Kua aere maua i tera are i tera are te karanga anga e nga mitinari maua e te pati anga i tetai ngai nooanga. Kua oronga maua i te au makatini i runga i te mataara. Inara e tuke tikai a Ireland kia Peritane. E maata tei karanga e neneva maua i te manako e ka ariu meitaki mai te tangata kia maua i roto i teia enua Katorika tumu tikai! Te tamataku anga mai tetai tangata ia maua, kua akakite au ki te akava inara karanga mai aia e, “Eaa korua ka poitirere ei?” Kare maua i kite ana mei tea te ririnui o te mana akatere o te au orometua. Ka ngere te tangata i ta ratou ngai angaanga me āriki ratou i ta maua puka. E kua akaueia maua kia akaruke i to maua ngai nooanga.

Kare i roa kua kite mai maua me tae mai ki tetai angai ou, e mea tau i te tutu aere ki te au ngai kare te orometua i kite. No reira kua anoanoia maua kia aere mamao mei to maua ngai nooanga kia atoro i te tangata i reira. I muri mai, kua tutu aere maua ki te tangata i te pae mai. I Kilkenny, kua apii maua

ki tetai mapu tane e toru taime i te epetoma noatu e kua tamataku tetai pupu tangata kino ia maua. No te mea e reka ana au i te apii i te Pipiria, kua inangaro au kia tereniia ei mitinari. No reira kua tuku au i toku ingoa no te Apii Pipiria Punanga Tiaki o Gileada.

I muri ake i te apii anga no te rima marama i New York, tokoa matou aronga apii Gileada tei tukuia ki te au enua rikiriki o te Caribbean Sea. Ia Noema 1948, kua teretere matou na runga i tetai paī e 18 mita te roa, tona ingoa ko *Sibia* te akaruke anga ia New York City. Kare rava au i teretere ana i toku oranga, no reira kua rekareka au. Ko Gust Maki, tetai o te aronga apii tei kite i te teretere moana ei rangatira paī. Kua apii aia ia matou i te au tu karape o te teretere moana, e akapeea i te uuti e te tuku i te kie, akapeea me taangaanga i te *compass*, e akapeea i te teretere na roto i te matangi. Kua akatere meitaki a Gust i to matou paī no tetai 30 rā na roto i te au uriia kino e tae ua atu ki te au enua Bahama.

“E AKAKITE KOTOU KI TE AU ENUA MAMA O TAATAI”

I muri ake i te tutu aere anga no tetai nga marama i runga i te au enua o Bahama, kua teretere atu matou ki te au airani Leeward e Windward. E 800 kiro mita te atea o teia au enua i rotopu i te Virgin Islands e Trinidad. Kua tutu aere matou no tetai rima mataiti i runga tikai i te au enua kare e Au Kite i reira. Tetai taime, kare a matou mere no tetai au epetoma. Inara kua mataora tikai matou i te tutu aere no runga ia Iehova “ki te au enua mamao i taatai!”—Jeremia 31:10.

Me tutau matou ki roto i te uapu, ka rekareka te au tangata o te oire e kua akaputu mai kia kite koai matou. Kare rava tetai pae i kite ana i tetai paī e tetai tangata teatea mei ia matou rai. E iti tangata oaoa teia tei kite meitaki i ta ratou Pipiria. Te maataanga o te taime, kua oronga mai ratou i te manga ika, te apuka, e te aratita. Noatu e meangiti ua to matou paī, kua rauka rai ia matou i te tunu kai, te moe, e te pu’a i to matou kakau.

Ka aere matou ki uta i te atoro i te tangata no te rā katoa. Kua akakite matou kia ratou e ka raveia tetai ako Pipiria. I te opuanga o te rā, kua akatangi matou i te oe o te paī. Rekareka tikai i te kite i te

tangata tei tae mai. Kua riro to ratou au mori mei te etu pura e aere maira ki raro i te au puku maunga. Tetai taime kua tae mai e anere ua atu tangata ma te uiui uianga e tae ua atu ki te roa anga po. Kua reka ratou i te imene, no reira kua tata matou i te au imene Patireia na ratou. Kua tauta matou tokoa i te imene maata. E oti kua piri mai te tangata ki roto i te imene, e reka tikai to ratou reo. Mei teaa atura i te tuatau mataora!

I muri ake i tetai apii Pipiria, ka aru mai te aronga apii ia matou ki te ngutuare tangata ta matou e atoro ra no ta ratou apii. I muri ake i nga epetoma ki tetai ngai, kua akaruke matou. Inara kua pati putuputu matou i te aronga tei inangaro tikai, kia apii ua atu i tetai pae e oki ua mai matou. E reka tikai i te kite me aruaru ratou i ta ratou angaanga.

I teia rā, kua kī teia au enua i te aronga turoto inara i te reira tuatau e ngai rangi marie teia ma te au roto auika, te au tapa taatai, e te au tumunu. E teretere ana matou i te po mei tetai enua ki tetai. Ka kangakanga mai te papati i te pae ia matou, e ka rongo ua matou i te tangi o te paī e tere ra na roto i te tai. Kua riro te marama ei turama i te tai mei tetai mataara kanapanapa e taki atura ki te au pae rangi.

I muri ake i te tutu aere anga no tetai rima mataiti i runga i teia au enua, kua teretere atu matou ki Puerto Rico te tiki i tetai paī ou, e matini tona. Te tae anga matou, kua aravei au ia Maxine Boyd ma te inangaro iaia, e tuaine mitinari manea. E tuaine maroiroi aia i te tutu aere i te nuti meitaki mei tona meangiti anga. Muri mai kua tavini aia ei mitinari i te Dominican Republic e tae ua atu ki te 1950, te tuaru anga te kavamani Katorika iaia kia oki. No te mea ko au tetai o te au matoro paī, e pepa tikaanga toku kia noo i Puerto Rico no tetai marama. I muri ake i te reira ka teretere au ki te au enua ke no tetai nga mataiti roa. Kua karanga kiaku uorai, 'E Ronald, me inangaro koe i teia vaine, auraka e taroaroa.' Muri ake i te toru epetoma kua papau au kiaia, e i muri ake i te ono epetoma kua akaipoipo maua. Kua tukua maua ko Maxine ki Puerto Rico, no reira kare rava au i aere ana na runga i te paī ou.

I te 1956, kua akamata maua i te angaanga kotinga, e kua reka maua i te atoro i te au taeake. Te

maata anga ia ratou e putaua. Ei akaraanga, i roto i te oire o Potala Pastillo, e rua nga ngutuare Au Kite e maata ta ratou tamariki, e akatangi ua ana au i te koē kia ratou. Kua pati au i tetai o te au tamariki tamaine ko Hilda, me ka inangaro aia i te aru ia maua no te tutu aere. Pau mai aia: "Ka inangaro au, inara kare e rauka iaku. Kare oku tamaka." Kua oko mai maua i tetai tamaka nona, e kua aru mai aia ia maua. I tetai au mataiti i muri mai, i te 1972, ia maua ko Maxine e atoro ra ia Brooklyn, kua aere mai tetai tuaine i roto i te Apii Gileada i te tuatua kia maua. Te vaiata ra aia i te akaruke no tana tuanga angaanga i Ecuador, te karanga anga mai: "Kare e maara ana ia korua e koai au? Ko au te tamaine mei Pastillo mai kare e tamaka." Ko Hilda! Kua mataora tikai maua ma te aue!

I te 1960, kua akamata maua i te tavini i ko i te opati Betela o Puerto Rico, i roto i tetai manga are i Santurce, San Juan. I te akamata anga, na maua ko Lennart Johnson i rave i te maata anga o te angaanga. Ko raua ko tana vaine te Au Kite mua i te Dominican Republic, e i te 1957, kua neke raua ki Puerto Rico. I muri akera, kua tuku a Maxine i te au makatini ki te au tangata tei pati mai i te reira. E tere atu i te tauatini makatini tana i tuku i te au epetoma ravarai. Kua reka tikai aia i te rave i teia angaanga no te mea kua manako aia i teia au tangata e apii ra no runga ia Iehova.

E reka ana au i te angaanga i ko i te Betela no te mea te taangaanga ra au i toku maroiroi i te tavini ia Iehova. Kare ra i te mea māmā ua. Ei akaraanga, i te tuatau o te akaputupuanga pa enua mua o Puerto Rico i te 1967, e maata tikai taku angaanga no te akaere i te reira. Ko Nathan Knorr tei aere mai ki Puerto Rico koia te arataki o te Au Kite o Iehova i te reira taime. Kua manako aia kare au i akapapa i te apinga akaoro no te au mitinari, noatu e kua rave au i te reira. I muri mai, kua ako pakari aia iaku e kua karanga mai kare aia e mareka ana iaku. Kare au i inangaro i te taumaro atu kiaia ma te manako e kua rave aia i te mea tau kore kiaku e kua mamae au no tetai tuatau roa. Noatu rai, te aravei akaou anga maua ko Maxine i te Taeake Knorr, kua pati mai aia ia maua ki tetai kaikaianga i roto i tona pia, e nana i tunu i te kai.

Maua ko Maxine i Puerto Rico i muri ua ake i to maua akaipoipo e to maua 50 mataiti akamaaraanga akaipoipo i te 2003

E maata te taime to maua atoroanga i toku kopu tangata i Peritane. Kare a Papa i āriki ana i te tuatia mou mei ia maua rai ko Mama. Inara te atoroanga mai te au taeake Betela i to matou ngai, e akanoo ua ana toku mama ia ratou ki te kainga. Kua kite toku papa i teia au akaaere Betela e aronga akaaka. E tuke ratou ki te au orometua tana i makitakita i te au mataiti i topa akenei. I te tae anga ki te 1962, kua papetitoia aia ei Kite no Iehova.

Kua mate taku vaine akaperepere ko Maxine i te 2011. Te reka nei au i te kite akaou iaia i roto i te tuakaouanga. Mei teaa atura te mataora i teia manako! I to maua noo kapitianga e 58 mataiti, kua kite maua i te tupuanga o te Au Kite o Iehova i Puerto Rico mei te 650 ki te 26,000! I te 2013, kua akonoia te opati Betela Puerto Rico e to Marike, e kua patiiia au kia tavini i Wallkill, New York. E tere atu i te 60 mataiti toku manako anga mei te **coquí** rai, e rana rakau meangiti Puerto Rico tei imene **ko-kee, ko-kee** i te aia. Kua mataora tikai au i Puerto Rico, inara ko te tuatau teia no te neke akaou.

“KO TE TANGATA ORONGA MA TE REKAREKA TA TE ATUA E INANGARO”

Te reka nei rai au i te tavini i te Atua i ko i te Betela. E 90 oku mataiti i teiane, ko taku angaanga

ko te akamaroiroi i te ngutuare Betela tataki tai. Mei toku tae anga mai ki Wallkill, kua atoro au e 600 taeake e te tuaine. Tetai pae tei atoro mai iaku kua uriuri i te au manamanata uorai e to te ngutuare. Kua inangaro tetai pae i te akamaroiroianga no te tavini i roto i te Betela. Tetai pae kua inangaro i te akamaroiroianga no te mea e ou ua to ratou akaipoipo me kore kua tukuia kia tavini ei au painia. E akarongo ana au i te katoatoa tei tuatua mai kiaku, i te taime tau, ka tuatua putu-putu au e: “‘Ko te tangata oronga ma te rekareka ta te Atua e inangaro.’ No reira kia mataora i ta kotou angaanga. Na Iehova oki te reira.”—2 Korinetia 9:7.

Me ka inangaro koe kia mataora i Betela e tetai ua atu ngai, **kia akamou koe ki runga i te tumu o taau e rave ra ei mea puapinga**. Pouroa ta tatou e rave ra i Betela e angaanga tapu te reira. Ka riro ei tauturu i “te tavini akono meitaki e te parkari” kia oronga mai i te kai pae vaerua ki te au taeake i teiane ao. (Mataio 24:45) Noatu te ngai ta tatou ka tavini ia Iehova, e maata te au atianga no te akapaapaa iaia. Kia rekareka tatou i te rave i tana i pati mai, no te mea “ko te tangata oronga ma te rekareka ta te Atua e inangaro.”

Eaa ra te oreianga rima i riro ei ei manamanata ki te au enemi o Iesu?

■ Ko teia tetai o te au mea tei akaapa to Iesu au enemi iaia e tana au pipi. Kua akataka te Ture a Mose akapeea tetai e viivii ei, na roto i te maki opi, te lepera, te amiri anga i te kopapa mate o te tangata e te manu. Kua oronga katoa te Ture i te au ikuikuanga akapeea tetai e mā akaou ei. Ka raveia teia na roto i te oronga atinga, te tāmā anga, me kore te pīpi anga.—Levitiku, pene 11-15; Numero, pene 19.

Te au puapii ngati Iuda koia oki te au rabi, na ratou i akamaata atu i te au arairaianga ki te au ture. Karanga tetai tumuanga tuatua e na te au rabi i akatupu maata atu i te au arairaianga te ka akavii-vii i tetai tangata pera katoa tetai ke. Kua akatupu katoa te au rabi i te au arairaianga no runga i te au apinga ta ratou ka taangaanga te ka akavii-vii i te reira e me kare, pera katoa te au peu ta te tangata ka rave e mā akaou ei ratou.

Kua ui to Iesu au enemi kiaia: “Eaa taau au pipi nei i kore ei i akono i tei tukuia mai e te aronga taito ra, te kai nei i te kai ma te rima orei koreia

ra?” (Mareko 7:5) Kare taua au Pharisea e tuatua ra no runga i te turanga mā koia oki te oreianga i te rima i mua ake i te kai manga. Kua akatupu te au Pharisea i tetai arairaianga e i mua ake ka kai manga ei tetai tangata, kia riringiia te vai ki runga i tona rima ei peu tāmā anga. Kua taiku katoa te tumu tuatua e kua “tauetono [te au rabi] e ko teea te apinga ka taangaanga no te riringi, ko teea te vai tau, koai te ka riringi, e mei teea te maata o te rima ka oreiia ki te vai.”

Akapeea a Iesu te ariu anga ki teia au ture maata tei akatupuia e te tangata? Kua akakite aia ki te au arataki akonoanga ngati Iuda: “E te au pikikaa, te tau tikai nei kotou i ta Isaia i tuatua ia kotou, i tei tataia ra e, ‘Ko te vaa o teianeia aronga te akameitaki mai iaku; tei te atea ke ra to ratou ngakau iaku [Iehova]. E akamori anga puapinga kore ra ta ratou iaku, ka apii ei i tei tukuia mai e te tangata anake ra.’ Kua kopae oki kotou i ta te Atua ra akauenga, e kua mou piri atura i tei tukuia mai e te tangata nei.”—Mareko 7:6-8.

Ka rauka i te kopi mai i teia makatini e te au puka ke atu kare e tutaki

Ka rauka katoa ia koe te tataui i te *New World Translation* i roto i te reo Papaa i runga i te Initaneti

Aere ki te www.jw.org, me kore scan i teia code

